

EL POU DE LA GALLINA

Núm. 373

elpou.cat | 4€ | març 2021

REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

+
L'entrevista a
Josep Biosca,
enginyer tècnic
industrial

75 ANYS DE LA GRAN VAGA DE LA FABRICA NOVA

Portes obertes a UManresa

Jornada de portes obertes presencial

Dissabte, 17 d'abril
de 2021.

Durant tot el dia,
visites en grups reduïts
amb cita prèvia.

Jornada de portes obertes online

Dissabte, 15 de maig
de 2021, al matí.

Per assistir a les jornades de
portes obertes, cal inscriure's
prèviament a:
portes-obertes.umanresa.cat

Més informació:
T. 93 877 41 79
umanresa@umanresa.cat
umanresa.cat

UMANRESA
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

Lluites compartides

mb motiu de les mobilitzacions que van desembocar en l'1-O, Òmnium va iniciar una campanya amb el lema *Lluites compartides*. Apel·lava a les conquestes socials, a escala planetària, que han representat al llarg de la història un avenç crucial en la conquesta de les llibertats individuals i col·lectives. S'hi citaven referents que anaven des de Rosa Parks a Gandhi. A banda de la lluita pel dret a l'autodeterminació de Catalunya –i de tants altres pobles arreu del món–, aquests dies els carrers es tornen a omplir

de persones que no volen renunciar a la llibertat d'expressió i denuncien els excessos intolerables de la monarquia en una Espanya d'escassa qualitat monàrquica. Tornant a la campanya d'Òmnium, entre els referents contemporanis del país hi havia la lluita sociopolítica de la societat catalana durant el període de la dictadura i els esforços del moviment sindical i veïnal per fer front a les misèries del franquisme. Un parell de dècades abans, en ple període autàrquic, es va esdevenir el conflicte que ocupa el tema central de la revista d'aquest mes. El 25 de gener del 1946, la tèxtil manresana Bertrand i Serra, la factoria del sector més gran de l'estat en aquell període, va engegar una protesta històrica. La plantilla de la fàbrica, formada principalment per dones, va iniciar un vaga de braços caiguts.

Amb la mobilització, i malgrat les amenaces de les autoritats, la presència del governador civil a Manresa, el desplegament de forces de l'ordre vingudes de Barcelona per contrarestar les manifestacions i les detencions d'històrics líders sindicals, les obreres van aconseguir que l'empresa no els descomptés del jornal les hores que no havien pogut treballar per culpa de les aturades elèctriques i un augment de 45 pessetes al mes que demanaven, des de feia temps, per fer front a l'increment del cost de la vida en plena postguerra. Temps en què el mercat negre, l'estraperlo i les condicions de vida eren duríssimes. El detonant de la insurrecció, però, es va produir quan, en cobrar la setmanada, les treballadores es van adonar que no els havien pagat el jornal corresponent al dia 24, festa local amb motiu de la *liberación*, la commemoració de l'entrada dels franquistes a la ciutat. Davant la negativa de la propietat van decidir declarar-se en vaga a partir del dilluns 27. 75 anys després d'aquests fets el món ha canviat, però, malauradament, encara hi ha molts episodis que conviden a la desobediència, la protesta o –si seguim la gradació– la revolta. La mateixa escletxa salarial entre homes i dones ha amplificat, en els últims anys les mobilitzacions del 8-M. Les llibertats continuen amenaçades per poders cada cop més ocults i transnacionals. Un incentiu que justifica continuar sense pausa una llarga llista de lluites compartides.

Carles Claret presenta el seu llibre

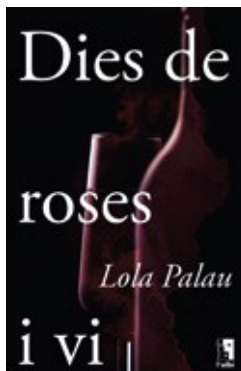
Com comentàvem el mes passat, el periodista Carles Claret, cap de redacció de la revista, ha publicat aquest mes de febrer passat el llibre *Feliç confinament*, d'Edicions L'Albí, que es presenta a Manresa el dia 4 de març a l'Espai Òmnium, a les set del vespre. El pròleg de l'obra el signa el periodista Xavier Graset, que va entrevistar Claret en el seu programa *Més 324*, del canal de mateix nom, el dia 18 de febrer.

Josep Maria Oliva arriba a les 500 cançons

Josep Maria Oliva, col·laborador habitual de la revista, és l'autor de l'*Àlbum de cançons*, on cada setmana incorpora una cançó de procedència i època diverses i l'envia a la llista de subscriptors de l'àlbum. El dia 5 de febrer va arribar a la fita de les 500 cançons i el músic i comentarista Miqui Puig en va parlar el dia 25 del mateix mes, a l'espai que presenta setmanalment al magazín de tarda de TV3 *Tot es mou*, on també va fer un reconeixement a l'amic Oliva pels vint anys d'El Club de la Cançó, que es van complir aquest 21 de febrer. Aprofitem per donar-li l'enhorabona.

El col·lectiu Lola Palau presenta el segon volum

Després de donar-se a conèixer amb el llibre *Que Déu ens agafi confessats*, el col·lectiu literari Lola Palau, del qual formen part Llorenç Capdevila i Jordi Estrada, col·laboradors habituals de la revista, presenta el dia 19 de març, a la Plana de l'Om, un nou recull de catorze contes, *Dies de roses i vi*, inspirats en el món del vi, i més concretament en les varietats de raïm conreades al Pla de Bages, a partir d'unes notes descriptives, personals i evocadores, de l'enòleg Joan Soler.

fa 25 anys

El nou organigrama municipal provocava polèmica

El reportatge central de la revista d'abril de 1996, elaborat per Joan Barbé, abordava la polèmica sorgida per la reforma de l'organigrama laboral de la casa gran, promoguda per la coalició de govern (PSC, ERC i IC-Els Verds-AUP) per modernitzar-ne l'estructura. L'Ajuntament tenia 513 treballadors, alguns dels quals en quedaven afectats. L'oposició no qüestionava el canvi d'alguns llocs de treball, però no estava d'acord amb la retallada de sous, i el grup municipal de CiU, encapçalat per Pere Oms, i alguns funcionaris amenaçaven amb un contenciós, que creien que tenien guanyat. Antoni Arderiu, portaveu del PP, opinava que s'hi havien posat dos comissaris polítics i s'havien carregat els caps de servei.

El Consell de Ministres indultava els independentistes manresans

El dia 8 de març, el Consell de Ministres en funcions acordava indultar els independentistes manresans detinguts abans dels Jocs Olímpics, Jordi Bardina, Esteve Comellas i David Martínez, que ja estaven en llibertat des de feia alguns mesos. El dia 3 s'havien fet les eleccions al Congrés que durien Aznar a la presidència. CiU havia obtingut a Manresa el 38% dels vots i el PSC un 36%, seguits pel PP, ERC i IC. El dia 20, es presentava a la llibreria Ona de Barcelona la revista *El Pou de Lletres*, germana d'aquesta publicació. I el dia 24, la Plana de l'Om acollia una festa per la recuperació de l'om que substituïa l'anterior, que no havia resistit els efectes del fong anomenat grafiosi.

Perilla el mosaic agroforestal

En ple declivi de la biodiversitat, a massa indrets del nostre país, si un arbre madur fa ombra a un camp, es tala amb l'argument que resta claror, elements nutritius i aigua. Recentment n'hem patit un trist exemple en la franja de bosc de ribera dels camps de la Teula i del Forn de la riera de Rajadell. No es planteja la necessària convivència entre biodiversitat i producció agrícola. Any rere any, qui mena la terra ha anat ampliant els camps. Arriba un any que fins i tot es llaura el camí de l'itinerari senyalitzat amb estakes de color per l'Ajuntament de Rajadell. El corriol queda esborrat, però les passes dels caminants refan camí, ara més proper a la riera. I després? Que els arbres que feien ombra al camí ara fan ombra al camp ampliat. Només falta demanar permís per tallar-los. En el permís i en el pla tècnic consten unes línies vermelles de cara a protegir valors naturals de flora i fauna seguint la normativa mediambiental. L'empresa de neteja i aprofitament forestal entra a matar i a treure com més llenya millor. Es talen roures, alzines i bosc de ribera passant-se pel forro el que diu el pla tècnic i el permís. El resultat: la desaparició d'un ecosistema que, quan el camp no s'havia ampliat, no feia ombra ni competia per res amb l'aigua del camp.

Meandre

I quin paper hi té l'administració? De les tales permeses, les administracions responsables no en fan cap seguiment. Sortosament hi ha qui denuncia els fets a una entitat ecologista com la nostra. Els responsables de l'entitat en fan la denuncia formal i reclamen que l'administració els lliuri el contingut dels permisos i valori si la tala ha complert la normativa. Les administracions competents lliuren la documentació, però no es mullen en contestar si el que posava als permisos deixaven fer aquella actuació. Les entitats sense ànim de lucre han de fer la feina que hauria de fer l'administració. La tala s'ha saltat la normativa. Comprovem que al nostre país els ecosistemes, la biodiversitat i els paisatges pengen d'un fil, de la sensibilitat de cada propietari, de la sensibilització de l'opinió pública, de les entitats que treballen a favor de la biodiversitat i contra el canvi climàtic. Perilla l'Anella Verda de Manresa? Perilla el mosaic agroforestal del Pla de Bages? La incompetència de l'administració, el deixar fer d'algunes lleis ultraliberals són un perill. Sortosament hi ha propietaris sensibles. I empreses de gestió forestal professionals. I hi ha programes electorals que sembla que pensen protegir millor la biodiversitat. Caldria llegir-los.

caçats a la xarxa

21 de febrer. Escola Popular de Manresa @escolapopular

Encara estem paint la victòria col·lectiva que entre totes hem aconseguit. Gràcies per ser-hi sempre!

Mentre els Serveis Socials estiguin desbordats i existeixin invents derivats del rescat

bancari com la Sareb, iniciatives com l'Escola Popular de la PAHC seran necessàries. Com el Banc dels Aliments, Creu Roja o Càritas. I més, si els perjudicats sempre són els mateixos: els infants i les persones més vulnerables.

26 de febrer. Jordi Pesarrodonà @Pesacapsada

Ja n'hi ha prou. #LlibertatPabloHasel ara mateix a Manresa, per la lliure llibertat d'expressió!

Manresa també es va mobilitzar per la llibertat del raper Pablo Hasel. Les concentracions no van pujar de to com en altres ciutats, però la ciutadania va respondre. La llibertat d'expressió és innegociable, l'agressió d'un periodista, fet que també s'imputa a Hasel, és igual de denunciabl

EL POU DE LA GALLINA

Número 373 - Març 2021

De mes a mes 6

Favets...

Josep M. Oliva / Jordi Sardans 8

...i tremendos

Carles Claret 9

Dolors Punsà.

Un sospir d'amor 10

Fàbrica Nova: 75 anys de la gran

vaga contra el franquisme 12

Momar Gaye. Gàmbia

24

Relleus 'en cuesta' des de l'Agulla

(el Cogulló de Cal Torra) 26

El joc del telèfon ambiental

27

L'Entrevista a Josep Biosca

28

Espai d'art

33

Les dones seguim aquí

34

Jorba Gicos (1972)

37

Propostes

38

Palau del Bisbe i Jutjats

39

Fanal de cua

L. Capdevila / E. Tomasa 40

el Cul del Pou

41

Concentració pels presos a la plaça Major

1 de febrer. Més de 200 persones es concentren a la plaça Major per demanar la llibertat dels presos i represaliats, convocats per l'ANC, el Consell per la República i Òmnium Bages-Moainès.

Un incendi obliga a desallotjar 73 residents de Mutuam

5 de febrer. Un incendi al gimnàs de la planta baixa de la residència de gent gran Mutuam, al costat de la Clínica de Sant Josep, obliga a desallotjar tots els residents i el personal. El SEM trasllada alguns dels avis i àvies evacuats a l'escola Oms i de Prat.

Berni Puig guanya el Premi Climent Muncunill

5 de febrer. L'artista Berni Puig guanya el catorzè Premi Climent Muncunill Roca per a artistes joves, amb un acrilílic sobre tela titulat *Bages*. El guardó es lliura al Centre Cultural del Casino.

El Carnestoltes s'avança i s'adapta a la covid

7 de febrer. La rua del Carnestoltes infantil s'avança una setmana i es trasllada al pati de l'Anònima, per adaptar-se a la crisi sanitària. El grup Ambauca hi presenta la proposta *De cap per avall*.

El festival VOC arriba a Manresa

10 de febrer. Un total de 130 persones assisteixen, a l'Espai Plana de l'Om, a les projeccions dels deu curtsmetratges finalistes dels Premis VOC, Versió Original en català, que organitza Òmnium des de fa cinc anys i que, per primera vegada, es projecten a Manresa.

Junts per Catalunya guanya a Manresa

14 de febrer. En unes eleccions al Parlament de Catalunya marcades per la pandèmia, que redueix la participació a 27.397 electors manresans (52,82% del cens), la candidatura de Junts per Catalunya s'imposa amb 8.126 vots (30%), seguida d'ERC, amb 6.424 (23,72%), que sumats als 2.322 aconseguits per la CUP (8,57%) arriben gairebé als dos terços dels vots emesos. D'altra banda, el PSC n'obté 4.248 (15,68%), VOX 1.499 (5,53%), En Comú Podem 1.268 (4,68%), el PDECAT 1.112 (4,11%), Ciutadans 884 (3,26%) i el PP 623 (2,30%).

Mobilitzacions per Pablo Hasél

16 de febrer. Unes 500 persones es concentren a Sant Domènec per protestar contra l'empresonament del rapper Pablo Hasél. El dia 24, unes 200 persones es tornen a manifestar des de la plaça Major fins a la caserna de la Guàrdia Civil. Posteriorment els Mossos detenen dos joves de la ciutat, acusats de cremar un contenidor i resistència a l'autoritat, i l'endemà són posats en llibertat provisional.

P

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:
Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig
Vicepresident: Jordi Sardans
Secretària: Lourdes Muñoz
Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Badia, Joan Cals, Carles Claret, Ramon Fontdevila, Josep Maria Mata, Lluís Matamala, Josep R. Mora, Montse Rosell, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Carrer Sobrerroca 26, 1r 1a
Apartat de Correus 1
08240 - Manresa
Telèfon: 93 872 50 18
www.elpou.cat
elpou@elpou.cat

Membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans
Cap de redacció: Carles Claret
Redacció: Sílvia Berengueras, Marta Cárdenas, Jordi Estrada, Judit Montón, Josep M. Oliva, Marc Prat, Ferran Sardans, Laura Serrat, Blanca Soler.

Disseny: Jana Fontdevila i Erques Torres
Maquetació: Jana Fontdevila
Portada: fotografia de la Fàbrica Nova, de Francesc Rubí.
Fotografia: Jordi Alavedra, Francesc Rubí, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Laura Estrada, Ramon Fontdevila, Eva Forn, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:
Marc Prat
Expansió publicitària:
Publicitat Clarena
Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86
Impressió:
INOM, SA. Era de l'Huguet, 7.
Tel. 93 878 41 20
Distribució:
Sobrerroca Centre SL.
Tel. 93 873 92 34
Dipòsit Legal:
B-13.528-1987
ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

L'Acció 212121 va cloure els actes de la Llum (Ajuntament de Manresa)

La Llum il·lumina el cel manresà

18 de febrer. El pregó infantil a càrrec d'alumnes de l'escola Fedac i l'institucional a càrrec de Valentí Oviedo, gerent del Liceu, l'endemà, donen el tret de sortida a una Festa de la Llum obligada a suspendre actes populars com la Fira de l'Aixada. Administrada per l'entitat El Galliner, en destaquen la instal·lació de plaques informatives de setze teatres i cinemes històrics i l'Acció 212121, que encén 21 petits castells de focs des d'indrets elevats de la ciutat, en la cloenda de la festa.

L'Encesa i els Jardins de Llum adopten nous formats

20 de febrer. La novena edició de l'Encesa de la Nova Llum es centra en la dissidència i adapta el format a la

crisi sanitària, amb la projecció d'un audiovisual sobre la dissidència a l'auditori de la Plana de l'Om. La setena edició dels Jardins de Llum ofereix tretze propostes en recintes tancats i una activitat amb vols de drons a la vora del Cardener.

Òmnium fa campanya per l'amnistia

20 de febrer. Òmnium Bages-Moianès convoca una desena de persones represaliades per l'Estat espanyol de la comarca a la Plana de l'Om, de Manresa, on l'entitat instal·la una parada per recollir firmes per l'amnistia.

Continuen baixant els ingressos hospitalaris

23 de febrer. Tot i que el nombre de defuncions arriba ja a 390, els ingressos hospitalaris baixen a 66, una dada similar a la de finals del mes d'octubre. D'altra banda, però, la velocitat de contagi empitjora i situa la ciutat en quarta posició entre les més grans.

Els autors de 'Barçagate' recullen el Premi Planes

28 de febrer. Els periodistes Adrià Soldevila, Sergi Escudero i Sique Rodríguez recullen el VIII Premi Josep Maria Planes, pel treball d'investigació *BarçaGate*, a la sala d'actes del Casino, de mans de l'alcalde de Manresa, Marc Aloy, després d'una taula rodona sobre *Periodisme, ràdio i esport*.

Accessos a l'Estació d'Autobusos

Mentre l'Ajuntament pacta projectes amb els directius dels FGC per fer una nova estació subterrània ferroviària a la plaça Espanya, sense comptar amb el consens necessari de la ciutat i boicotejant el debat d'una obra que només els tècnics municipals i alguns polítics entenen com a necessària, d'altres problemes greus com les entrades i sortides a l'Estació d'Autobusos continuen sense resoldre's des de la inauguració, amb promeses incomplertes dels diversos ajuntaments. En les darreres dècades s'han resolt problemes d'horaris, s'han instal·lat panells informatius per tota la xarxa de Bus Manresa, a les principals marquesines i parades de la ciutat, i s'ha revisat la freqüència del servei, però el gran repte continua essent millorar els accessos a l'Estació, estrets i perillosos. Els autobusos pateixen molt, tant a l'entrada com a la sortida dels carrers Maternitat d'Elna, Sant Antoni Maria Claret i carretera de Santpedor, on se'ls obliga a fer un gir antinatural.

25 anys de la Copa del TDK

Era el 25 de febrer de 1996 quan el millor capità de la història del Bàsquet Manresa, Joan Creus, va encistellar un triple que donava la victòria davant del Barça en la final de la Copa del Rei. Va ser una gesta històrica, perquè un club català modest amb un dels pressupostos més baixos de la competició assolí un èxit impensable. En aquell equip hi havia cinc catalans, més Rafa Vega casat amb una manresana. El pivot Jordi Singla no va poder jugar per lesió i el també manresà Valentí Holgado jugava amb el Valls a la Lliga EBA, tot i entrenar-se al Congost. Amb dos americans lluitadors Harper Williams i Linton Townes, la clau de l'èxit es va basar en una gran defensa sota la direcció del barceloní Salva Maldonado que tenia de segon entrenador el manresà Xavi Rodríguez, mentre el delegat era Fernando Peñarribia. Benjamí García era el president i l'incombustible Josep Cerdán va ser l'únic directiu que no va anar a Múrcia i va celebrar el títol amb els aficionats a la Farola de Crist Rei.

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Volar amb la imaginació

i la paraula és reemplaçada per la imatge, perilla la imaginació». Ho deia Vargas Llosa en una entrevista on feia una defensa aferrissada de la lectura enfront de la cultura purament visual. No podia

ser més precís ni expressar-ho millor: quan llegim imaginem; quan ens ho donen tot plasmat en imatges ens roben l'oportunitat de fer-nos la nostra pròpia representació mental del que sigui. La lectura és un dels grans estímuls de la imaginació, però n'hi ha d'altres. Penso ara en un que portem veient gairebé des que existeix la televisió: el decorat de fons de molts programes de nit, amb tot d'edificis plens de finestres il·luminades. Diria que l'han fet i el fan servir totes les televisions del món. Una vista diürna d'aquelles façanes tan iguals i tan anodines no tindria cap gràcia ni cap sentit. De nit, però, es converteixen en un decorat acollidor i ens invita a pensar en les històries que s'amaguen rere cada finestra.

Hi ha una pàgina web que em recorda aquell efecte de les finestres il·luminades i que és com si et donés ales per volar amb el pensament. Et permet tenir la visió d'un ocell o veure el nostre planeta amb la perspectiva d'un astronauta. I és sempre com si fos de nit. Entres a www.radio.garden i apareix a la pantalla el globus terraquí. Amb el ratolí de l'ordinador pots allunyar-lo i fer-lo girar en l'espai per tenir una visió general de la Terra o pots aproximar-te a una ciutat fins a veure amb un cert detall les teulades de les cases. A vista d'astronauta no veus altra cosa que el perfil dels continents i els relleus naturals. Amb un únic afegit: uns punts verds que de vegades apareixen dispersos en el mapa i de vegades concentrats en una zona com si fos una gran taca. Cada un és una ràdio i acostant-hi sents el que està emetent en aquell moment, alhora que apareix el nom de l'emissora i el de la ciutat a un costat de la pantalla. També pots fer el procés a la inversa i, posant el nom d'un lloc, veure totes les emissores que pots escoltar. Cada cop que m'hi endinso m'imagino sobrevolant la Terra. Detecto ràdios properes i llunyanes. Emissores en tots els idiomes, amb músiques de tots els estils, notícies, anuncis, trucades d'oients... Mai com entrant en aquella pàgina no m'havia sentit, de debò, ciutadà del món.

Cambó, el gran desconegut

els quatre grans polítics institucionals del segle XX a Catalunya: Francesc Macià, Lluís Companys, Enric Prat de la Riba i Francesc Cambó, aquest darrer és el més desconegut de tots, malgrat les adhesions

entusiastes i els odis radicals. Tota la seva vida, inclosa la mort, va ser enrevessada i tèrbola. Francesc Cambó, líder de la Lliga Regionalista i el millor dirigent del catalanisme conservador fins als inicis dels anys trenta del segle XX va saber portar una nova oratòria a Madrid, on va ser ministre dues vegades, de Foment el 1918 i d'Hisenda el 1921, amb els governs d'Antonio Maura. Volia regenerar Espanya i va fracassar rotundament. El 17 d'abril de 1907 va patir l'atemptat d'Hostafrancs atribuït als lerrouxistes, però que no està plenament aclarit. Va donar suport polític i econòmic al franquisme durant la Guerra Civil. Ningú no ens ha explicat prou bé com va fer grans negocis ni amb qui es relacionava, els tractes de favor i els casos de corrupció. La seva mort a l'Argentina el 1947 encara no s'ha explicat de manera racional. Hi ha una guerra entre la mare, Josefa Batlle, i la dona de Cambó, Mercè Mallol, pel que fa al seu testament.

En vida de Cambó, la biografia apologetica més coneguda és la de l'escriptor Josep Pla, espia franquista durant la Guerra Civil, que no va tenir cap problema per copiar literalment alguns dels seus articles ja publicats a *La Veu de Catalunya*. Barrera en fa un panegíric i el presenta com un egòlatra amb influència a Madrid. A la seva mort, cal esmentar la biografia de Jesús Pabón que excel·leix en elogis, o la d'Enric Jardí, intel·lectual conservador, que va escriure *Cambó. Perfil biogràfic*. Ramon Guardans, membre de l'Opus, es va casar el 1951 amb Helena Cambó Mallol, filla de Francesc. Es va cuidar del seu Dietari, però alguns autors l'han acusat d'estripar part del pensament i de les reflexions de Cambó, en considerar que no havien de sortir publicades. Va tenir cura de la tutela del llegat Cambó. D'altres com Enric Ucelay-Da Cal escriuen sobre ell, però no aporten res de rellevant. La millor biografia fins ara és la de Borja de Riquer i Permanyer, que es va centrar en l'últim Cambó de l'etapa argentina. De caràcter contradictori i polèmic en la seva vida personal, política i econòmica, la veritable biografia encara està per fer.

Carles Claret

Illa, jacobí de 'camilla', i altres pulsions del 14-F

El 14 de febrer, malgrat la pandèmia, vam votar. Els resultats ho deixen tot igual... o pitjor. No és que el Parlament quedi configurat amb una aritmètica que denoti ingovernabilitat, -que també-, és que els projectes per al futur del país no es visualitzen més enllà dels tòpics. Per part d'ERC, costa empassar-se la gestió global dels últims mesos a càrrec del vicepresident amb funcions de president; una consellera de Salut amb tantes aparicions públiques com rellicades, i un *poc útil* i (i)responsable titular de Treball i Afers Socials digne del seu *alter ego* al Polònia, convidat, com una criatura que no para de ficar la pota, a contemplar com giren les busques d'un rellotge de paret per no vessar-la. No queden gaire lluny els correligionaris de Carles Puigdemont, una figura simbòlica amb un indiscutible cartell -equivalent al *wanted* del *far west*- d'enemic públic número u del regne d'Espanya. Ara bé, el seguici, encapçalat per Laura Borràs i amb actius tan cultivats com Joan Bonanit, no sé pas si s'ha conformat amb més necessitat de farciment que de perfils de dones i homes independents que no vegin la política com una renda vitalícia, si saben ser obedients, executar els *crims* sense fer preguntes i empassar-se els gripaus que calgui.

Concretament, el retrat perfecte de Salvador Illa. Un individu amb tanta credibilitat que, dos dies abans d'anunciar-se que seria cap de files del PSC, ho negava en un mitjà de comunicació d'escala estatal. El binomi perfecte per al millor ballarí de l'envelat de la politiqueria, Miquel Iceta, autor d'una jugada preelectoral brillant. Ara pot dir que, amb el seu *sacrifici*, el partit ha guanyat a Catalunya... Tan cert com que la cartera de ministre ja no l'hi pren ningú. Miquel i Salvador, l'arcàngel i el messià del jacobinisme. Destacadíssims delegats del sucursalisme del PSOE més conservador des de Pablo Iglesias -el fundador, no pas l'*enfant terrible* que ara fa de vicepresident a La Moncloa. Ras i curt, cinisme i l'art de tenir sempre el cul a la poltrona. En el cas d'Illa, i com a mostra que tot val per atiar el

possibilisme perpetu, el millor retrat va ser el d'Alejandro Fernández -un candidat del PP massa llest per a uns votants amb les llums d'ultradreta- en el debat de TV3. El popular va demanar-li, amb ironia, quina cartera ocupava a Madrid. I és que, davant de les evasives, va posar-li sobre la taula els seus trumfos com a *ministre de la vacuna*: la gestió més nefasta de la covid entre els països de la UE, el frontisme de comunitats com la de Madrid i les expectatives de vacunació del 70% de la població espanyola abans de l'estiu. Per acabar-ho d'adobar, va prometre centenars de milers de llocs de treball -com el Felipe més populista d'antany- i el trasllat del Senat a Barcelona. Una apoteosi de progressisme i federalisme.

El PDECAT -tampoc no m'entretindré a parlar del pas per la perruqueria de Marta Pascal-, tot i tenir l'estructura i un innegable electorat a qui apel·lar, va xocar amb l'elefant que veia tothom, menys ells mateixos. En temps de desnonaments i cues al Banc dels Aliments, no cal ser gaire espavilat per veure que no és gens adient defensar a ultrança la propietat privada i criminalitzar la CUP -com van gosar liquidar Artur Mas!- escandalitzant-se per propagar manuals d'ocupació d'edificis. I que s'ajorna la independència, ho diuen els mateixos cupaires. Resultat: 70.000 vots, aquest cop sí, a la paperera de la història. Si no hi ha un daltabaix, la formació farà la fi del cagaèlastics. El procés paral·lel a la UDC de Duran que, quan no va poder repartir cadires i quotes de poder, va desaparèixer de l'escena deixant un rastre de catipén i deutes. La mateixa pudor de socarrim que fa En Comú Podem, traint la tradició del PSUC a Catalunya i el republicanisme espanyol fent de cossa *moderneta* del PSOE, com s'ha dit a bastament, ni obrer, ni socialista. Espanyol, no caldria sinó, al 155%.

Dolors Punsà

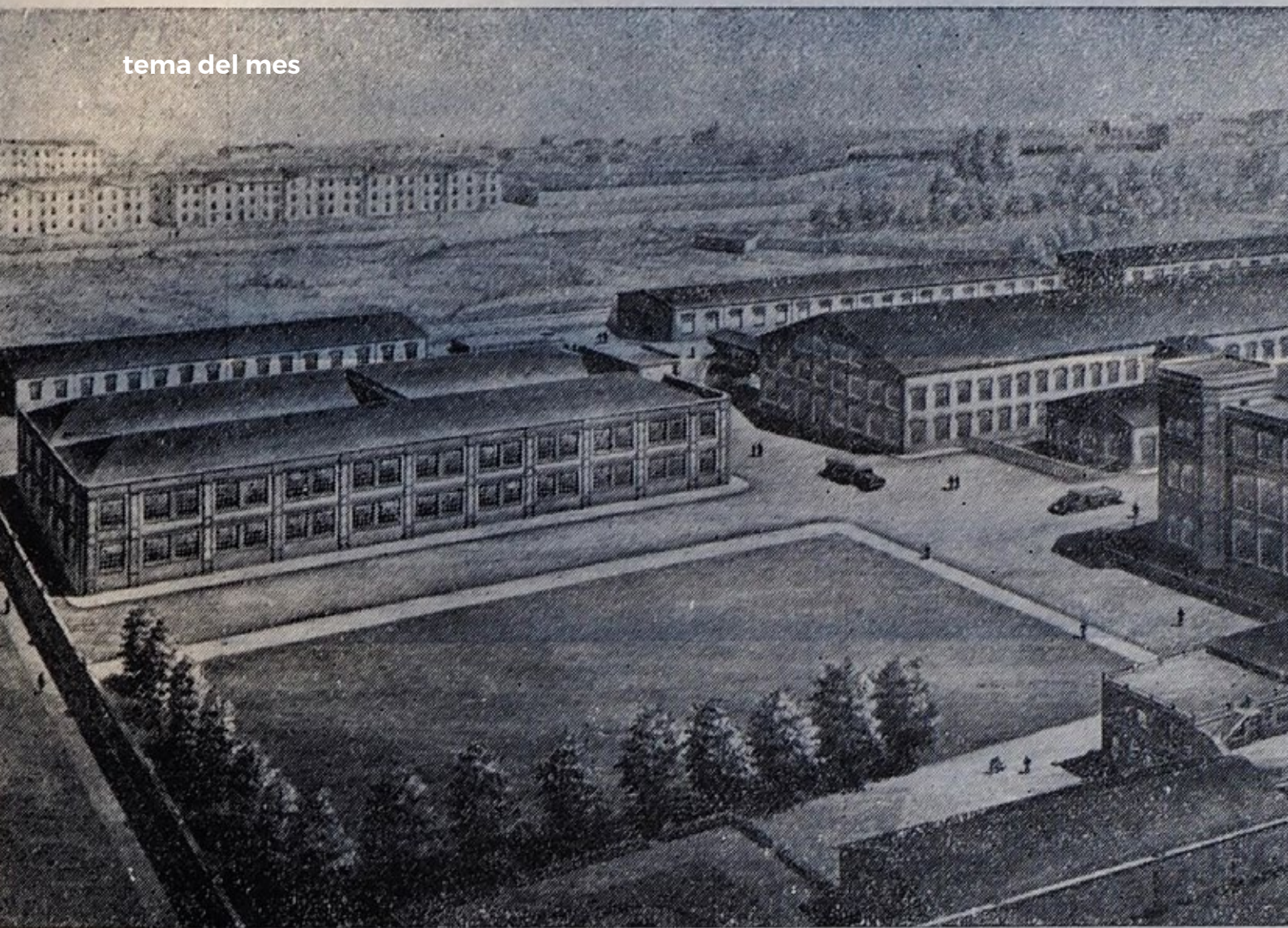
Un sospir d'amor

La Dolors Punsà contempla la llum de la tarda asseguda en un balancí de fusta. Els rajos de sol li il·luminen el rostre i deixen al descobert una pell clivellada pel pas del temps i unes galtes rosades i delicades, com els pètals de les flors. Quan es retira la mascareta, per deixar-se retratar, mostra el seu somriure natural, que no ha desaparegut mai malgrat les adversitats del camí. A pocs mesos de bufar 94 espelmes, aquesta manresana manté una actitud vital i esperançada, atenta a l'actualitat amb una pila de diaris acumulats sobre la taula i sempre disposada a ajudar els altres. La seva història difereix de la majoria de dones de l'època, ja que va renunciar al matrimoni perquè considerava que l'amor que sentia cap a les persones era massa vast per centrar-lo en una de sola. «Al llarg d'aquests anys, he sigut molt feliç estimant i ajudant els altres, sense demanar res a canvi».

Aquest esperit solidari li van transmetre els pares, el Joan i la Maria. Quan en parla la veu se li endolceix. «A casa, mai no es tancava la porta a ningú, sempre estaven disposats a fer costat als altres», explica. De joveneta somiava de convertir-se en missionera i viatjar als països més pobres. «En aquells anys però, hauria resultat estrany que una noieta marxés tota sola a voltar pel món i, finalment, vaig desistir», lamenta. No obstant això, ben aviat va adonar-se que el bé es pot fer a tot arreu, fins i tot a la ciutat d'origen. De seguida, va decidir estudiar per convertir-se en assistent social i, mentre es guanyava la vida treballant al Banc Mercantil, va poder aportar el seu granet de sorra en diversos àmbits, com ara l'hospital, fent d'auxiliar i d'animadora per als infants, o bé a l'església, fent classes de catecisme o preparant activitats socials per a les famílies més desfavorides.

La protagonista fila la seva història mentre el cel es va tornant de color malva a mesura que el sol s'amaga. La poca claror que entra a la sala fa brillar les flors delicades que miren per la finestra, les figuretes de porcellana que reposen sobre els mobles i els quadres de reconeguts pintors manresans, com Manel Marzo-Mart o Evarist Basiana, que pengen de les parets. En paral·lel a la seva activitat social, va desenvolupar una faceta artística i es va deixar meravellar pels mestres del pinzell de la ciutat, però també creant obra pròpia a partir de dibuixos sobre fustes, llenços i teixits. Els quadres firmats per ella que pengen de les parets i alguns vestits que guarda a l'armari de l'habitació plens de traços de pinzell deixen entreveure el seu estil abstracte, de formes ondulades, ple de colors vius. «Només soc una aficionada dins d'aquest món tan bonic», aclareix. Però la seva mirada creativa li va valdre durant molts anys mentre va treballar com a decoradora d'aparadors a cal Jorba.

El rellotge de caixa alta, penjat en un racó del saló, toca les cinc i, mentre ressonen els repics del temps, la Dolors s'aixeca per extreure d'una vitrina una petita figura formada per dues oques amb un coll gràcil i un cos plomat. Es tracta d'una representació en miniatura de l'escultura de l'artista Josep Barés que reposa a la Font de les Oques de Manresa, una donació que ella mateixa va fer a la ciutat en el seu norantè aniversari com a record de les oques que habitaven en aquest espai durant el primer terç del segle XX. Mentre acaricia les petites oques i observa l'últim sospir de llum que s'amaga entre els edificis, diu: «Ara que em trobo en la recta final de la vida, no em fa falta endur-me res a l'altra banda, només la satisfacció d'haver estimat».

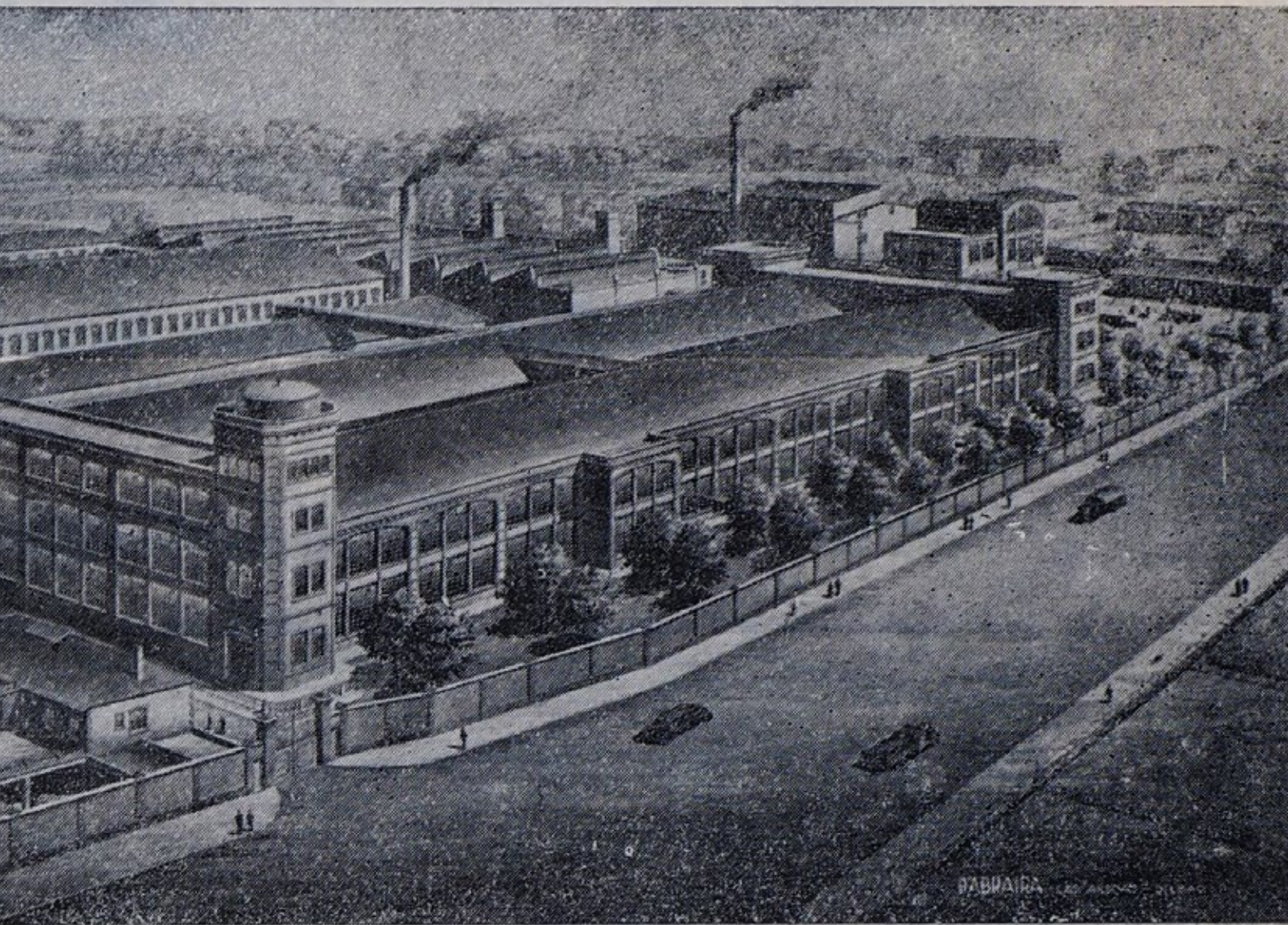

Fábricas “Remei” y “Nueva”

Fàbrica Nova: 75 anys de la gran vaga contra el franquisme

Ferran Sardans, Jordi Sardans, Lluís Virós

El divendres 25 de gener de 1946, l'endemà de la festa de la 'Liberación' de la ciutat, segons la visió de les autoritats franquistes, va començar la primera vaga general important de la Dictadura, protagonitzada majoritàriament per les obreres de la Fàbrica Nova. Aquest inici d'any se n'han complert 75. La majoria d'historiadors estan d'acord a considerar-la la primera gran vaga en contra del feixisme espanyol.

- Hilados y Tejidos - Manresa

Dibuix idealitzat del recinte el 1951 (llibre de R. Aliberch)

Es cert que té els precedents de la Maquinista Terrestre i Marítima de Barcelona el desembre de 1945 o la del 2 de gener de 1946 a l'empresa tèxtil Tolrà, de Castellar del Vallès, oficialment per la recuperació durant les nits de les hores que no es podien treballar durant el dia, a causa dels talls de llum, però cap d'elles tindrà ni de bon tros la durada i la transcendència de la vaga manresana.

Context històric

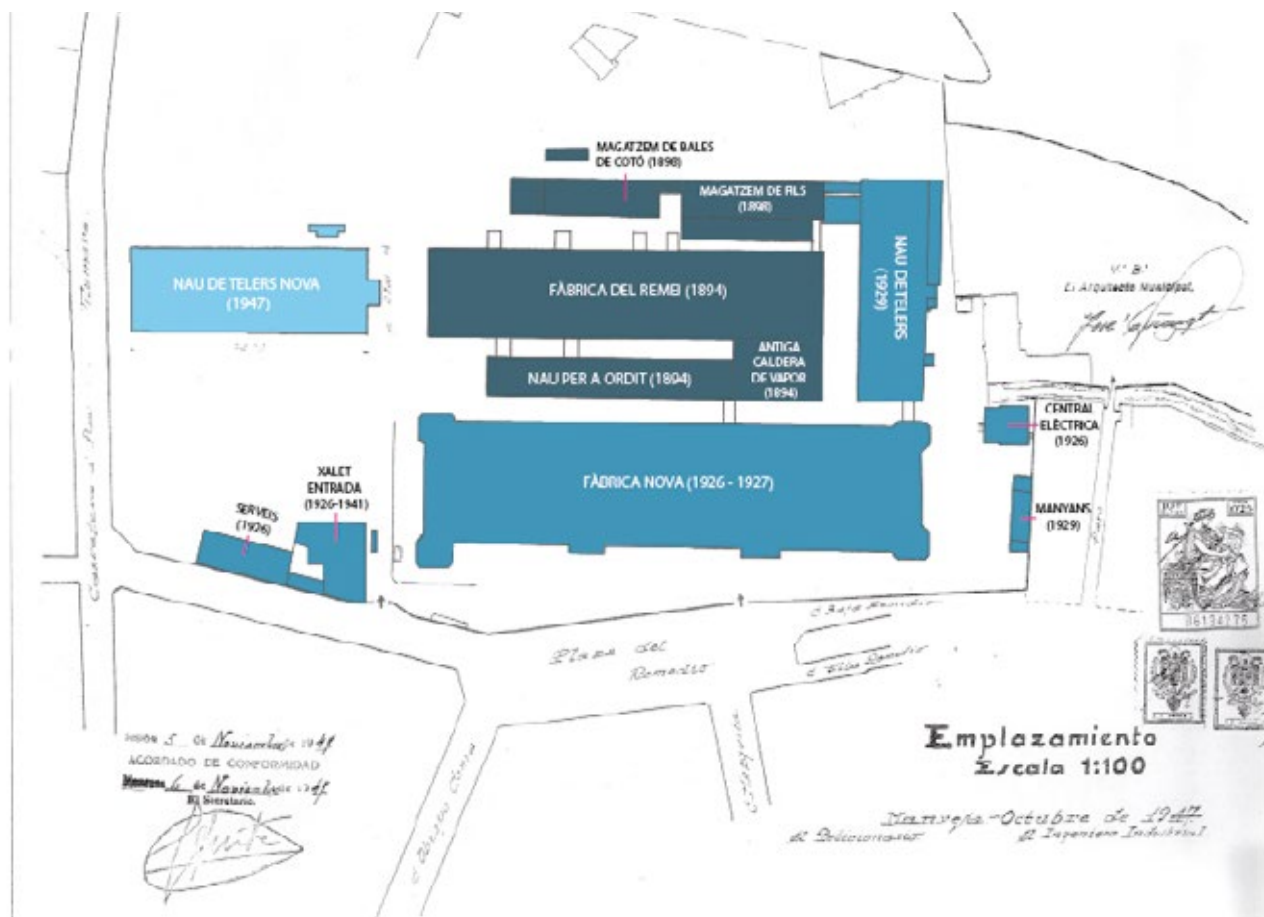
En el setè aniversari del final de la Guerra Civil a la ciutat i tot just aca-

bada la Segona Guerra Mundial, l'Estat espanyol es trobava aïllat internacionalment i les autoritats havien adoptat una política autàrquica amb l'objectiu

La majoria d'historiadors estan d'acord a considerar-la la primera gran vaga en contra del feixisme espanyol

que el país s'abastís de tot el que necessitava. A més, per *protegir* els treballadors, havia fixat límits als preus dels productes i als salaris. El resultat d'aquesta política autàrquica, però, va ser el contrari de l'esperat, la interven-

ció sobre els preus va desincentivar la producció i això va comportar l'escassetat de productes de primera necessitat, de combustibles i d'energia, que el règim atribuïa a la «pertinax sequera». La solució oficial va ser el racionament, amb les conegudes cartilles, que va animar l'aparició del consegüent mercat negre o *estraperlo*. Tot plegat, va alentir la recuperació econòmica postbèlica fins a mitja dècada dels cinquanta i va provocar un empobriment de la població obrera amb el retorn a la misèria, la fam, la desnutrició i la reaparició de malalties endèmiques. Aquesta situació es va agreujar especialment en ciutats industrials com Manresa i la resta de les que van participar en el moviment vaguístic, de manera que la nos-

Recinte industrial de la Fàbrica Nova el 1947 (infografia de Clara Virós i documentació de Lucía Juárez, sobre un plànol d'emplaçament de l'arxiu administratiu de Manresa)

tra ciutat es va convertir en el símbol de la lluita contra la fam.

En aquests temps de grans contrastos, mentre les fàbriques de la ciutat, ja recuperades de les conseqüències de la Guerra, treballaven a tota màquina per abastir el mercat espanyol, els treballadors es veien abocats a la misèria a causa de la necessitat de comprar en el mercat negre. La majoria de famílies tenien el màxim nombre de persones treballant i la suma del salari familiar no arribava per pagar les necessitats més bàsiques. Si bé la situació de penúria afectava totes les empreses de la ciutat, la Fàbrica Nova de Bertrand Serra era l'establiment amb més mà d'obra, al voltant de les 1.200 persones, la immensa majoria dones.

Els fets

Segons la historiadora Nadia Varo, a la Fàbrica Nova la gent comença per fer petits boicots des d'uns mesos abans. El dia que no hi havia llum a causa de les restriccions elèctriques, no els paguen el salari i les treballadores cada vegada s'empenyen més. La gota que fa vessar el got arriba amb la festa recuperable – que no es cobra – del 24 de gener, quan

les autoritats locals celebren l'entrada dels *nacionals* a Manresa, que provoca l'esclat de la vaga. Laura Sanmiquel, administrativa de la Fàbrica Nova que treballava de secretària del director Fèlix Busquets, assenyala en el diari personal el descontentament de les obreres, que «volien cobrar més perquè no es podia viure» i ens explica que ja hi va haver dos intents de vaga els dies 15 i 19 de desembre de 1945, després que es donés l'alarma de foc per dos incendis a la secció de batans, uns boicots dels quals es va culpar un noi de cognom Vivancos, al qual van acomiadar. Laura Sanmiquel, prossegueix: «El divendres 25 a la tarda, les obreres pararen les màquines negant-se a treballar. Només els batans i les cardes han treballat fins a plegar. Els altres no han treballat més». La majoria d'obreres i obrers van anar espontàniament a la vaga. «Al crit de: Això no es pot aguantar més, A la vaga! A la vaga! I tothom parà al moment, i totes les màquines quedaren quietes, en poca estona». Així descriu la situació Emilià Martínez Espinosa, anarcosindicalista i darrer alcalde republicà de Manresa fins a l'entrada de les tropes rebels, en el seu article publicat a la revista *Dovella*,

el febrer de 1984, *Les lluites socials i la vaga de 1947 a Manresa*. Òbviament es referia al 1946.

L'endemà, el dissabte 26, a les deu del matí, no treballava ningú i a la tarda les treballadores «resten a dintre la fàbrica sense engegar», confirma Sanmiquel. A la tarda, per donar suport a l'aturada, es va formar una concentració d'obrers a la plaça Gran de Manresa. La fàbrica va quedar aturada i el dilluns 28 continuava la vaga de braços caiguts, que es començava a estendre a d'altres fàbriques de la ciutat. L'alcalde Joan Prat Pons i el cap de la guàrdia urbana, Francesc Gual Vilaseca, van negociar sense èxit amb una comissió de dones. Joana Mirabete, taquillera durant anys de la Sala Loiola i teixidora aquelles jornades del 1946 a la fàbrica Bertrand Serra, va explicar fa anys en una entrevista publicada a la secció *Les persones i els fets* d'aquesta revista que va formar part de la comissió negociadora «perquè, de la meua secció, cap no es va decidir a prendre la responsabilitat. Se'm va dir que només havia de fer 'número'. Recordo que vam anar totes les comissionades juntes –una dotzena– al despatx del director senyor Busquets.

Les fàbriques del Remei i la Nova a l'esquerra i la nova nau de telers al principi dels anys cinquanta (Arxiu Comarcal del Bages)

Entre nosaltres, n'hi havia una que parlava força bé i va ser l'encarregada de dialogar amb ell. També havíem anat al sindicat del carrer Urgell, situat al costat de la impremta Boixeda, per parlar de l'augment salarial». La participació del director de la fàbrica, Fèlix Busquets, en les negociacions, en les quals va fer concessions al marge de les autoritats governatives, li va costar un arrest de dues setmanes a les dependències centrals de Barcelona, un cop acabat el conflicte.

El dimarts 29 es van reunir al Sindicat Vertical de la CNS, «amb comissions de diferents fàbriques», sense èxit. El conflicte s'anava fent cada vegada més gros, fet que obliga al governador civil de Barcelona, Bartolomé Barba Hernández, a desplaçar-se a la ciutat i a posar-se al capdavant de les negociacions. Va tenir una reunió amb la comissió d'obreres, representants de l'Ajuntament i l'empresa. Les obreres es van negar a retornar a la normalitat laboral fins que les millores concedides no fossin expressades per escrit i signades pel governador, que es va oposar a les negociacions directes entre empresaris i treballadors de la fàbrica i va voler intervenir en la resolució del conflicte. Al migdia del dimecres 30, la Guàrdia Civil impedeix la sortida de les treballadores del torn del matí, que es mantenen fermes amb la vaga. Seguint Laura Sanmiquel, a les quatre

de la tarda, «la Policia Armada s'ha esparcit per dins la fàbrica i a moltes dones els ha vingut atacs de nervis...», versió confirmada per una altra protagonista, G. F., que cada dia anava a portar el menjar a la seva mare Irene Boixader, que treballava a la secció de telers de garrot per a la fabricació de llençols, que descriu les escenes que va presenciar: «Durant la vaga, la meua mare va quedar tancada dintre, com moltes d'altres, i les tibàvem perquè es poguessin escapar pel cantó de la carretera del Pont de Vilomara. Hi havia uns filats –el gran mur que envoltava el recinte industrial es va començar a construir un any més tard–, que apartàvem perquè sortissin. A la vaga de 1946, la policia va entrar dins la fàbrica amb cavalls, i de dalt les contínues baixaven dones desmaiades. No sabíem què passava i la gent estàvem ben espantats».

Mercè Pla Alet també confirma aquesta versió. Va entrar amb dotze anys a la fàbrica de la mà de la seva mare Antònia Alet Muntaner, que també hi treballava. «Em van posar a la sala del tarsal, on hi havia dos telers que feien la roba per als neumàtics de la Pirelli. Nosaltres passàvem uns fils, que havíem d'anar nuant... Era com un ordidor que nosaltres preparàvem». Al cap d'un any, coincidint amb la vaga, «ja vaig poder treballar amb un teler, gràcies al senyor Soler,

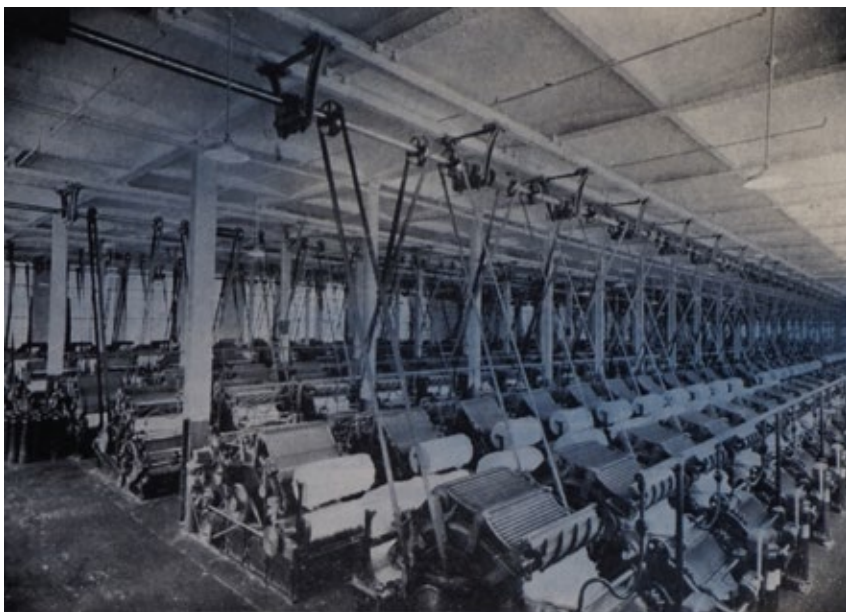
Mercè Pla va entrar a la Fàbrica Nova amb 12 anys i va ser testimoni de la vaga el 1946.

que hi feia d'encarregat». Recorda, com ja s'ha dit, que s'hi havia fet dues vagues prèvies, i el final de la del 1946 així: «A mig matí, la policia armada, de quatre en quatre, van obrir el portal i van entrar dins la fàbrica. Ens van fer sortir al descampat. Hi havia moltes dones i volien separar les que volien treballar cap un costat i les que no cap a l'altre, però no se'n van sortir, perquè totes vam anar cap al mateix lloc. En no sortir-se'n van entrar dins la fàbrica i van obligar les que estaven dins a engegar les màquines amb la mà, però s'hi van negar i van resistir fins a l'hora de dinar, en què el torn de tarda ja no va entrar. Els familiars ens tiraven menjar des de fora. Les del torn del matí no vam poder sortir fins a dos quarts de set del vespre, les del torn de tarda volien que engegessin les màquines, però tampoc ho van fer i no van poder sortir fins les sis de la matinada de l'endemà». Recorda que entre les principals responsables de la vaga hi havia «la burgesa, que vivia al Remei; la *peus d'home*, la Manolita –que era la dona del pintor Celestí Puigserver–; tres germanes Moya, de Ca la Vicenta: Victòria, Elvira i Vicenta. L'Elvira treballava a les contínues i la volien obligar a engegar les màquines, però es va plantar amb una gran fermesa».

La vaga va durar fins a les sis de la tarda del dijous 31 de gener quan, segons Sanmiquel, «per Manresa s'havia fet un pregó on exposaven els augments i que tothom tornés a treballar». Cal remarcar també l'actitud del sotsdirector, Santiago Fargas. Quan les forces repressives van entrar amb contundència a la sala de contínues per tal «d'amenaçar i atemorir les dones que estaven en vaga, el senyor Fargas les acompanyava al despatx i els feia un paper per tal que poguessin marxar cap a casa».

Personal de les oficines el setembre de 1956 (Arxiu Comarcal del Bages)

Secció de cardes a la planta baixa de la Fàbrica Nova el 1951 (llibre de R. Aliberch)

Una vaga de dones

Les dones van ser les grans protagonistes de la vaga. Així ho valorava Joana Mirabete: «La vaga la duïen les dones. Els homes seguien, però no anaven al capdavant. Hi havia dues raons per fer-ho així: en primer lloc, els policies s'hi haurien encarat més i els homes eren més castigats que les dones; a més, hi havia una gran majoria de dones que no tenien cap càrrec, mentre que els pocs homes que treballaven a la Fàbrica Nova solien ser encarregats o contra-mestres». La fermesa de les obreres va aconseguir guanyar el pols. L'esmentada comissió negociadora de dotze dones

representants de les seccions de la fàbrica va aconseguir del governador Barba Hernández un posterior augment de salaris, el cobrament de la paga del dia 24, que havia fet esclatar el conflicte, i la creació d'un sistema de racionament complementari que proveïa els obrers del tèxtil d'oli, arròs i sabó.

Més endavant, es va crear una cooperativa per a les treballadores del sector al carrer dels Esquilets, que serà la precursora del futur Economat Tèxtil. Es va augmentar el plus de carestia promès, que no s'havia pagat encara, de 43/45 a 75 pessetes mensuals. Aquests guanys

seran aplicats a tots els obrers del tèxtil manresà, que es beneficiaran de la capacitat negociadora de les obreres de Bertrand Serra. El plus es perllongarà durant molts anys i, malgrat els increments de salaris posteriors, quedarà sempre en 75 pessetes. Al llarg del conflicte hi va haver detencions i es van fer interrogatoris per esbrinar els promotors del moviment. Per fer evident que el franquisme imposava el principi d'autoritat, el personal de la Fàbrica va haver de seguir un nou procés de contractació després de la vaga, ja que formalment tothom va ser acomiadat i després readmès amb les noves condicions econòmiques. Sembla provat l'inici espontani de la vaga i la manca d'intervenció dels sindicats clandestins. En cap moment té una intencionalitat política, sinó que està íntimament lligada al procés d'augment incontrolat del cost de la vida i la depreciació salarial.

Visita de Franco

El moviment vaguístic, però, no va acabar aquí. La tarda del 15 de febrer de 1946 se n'inicia una de nova, arran de l'ambient de malfiança i l'incompliment dels acords, quan la majoria de dones es neguen a acceptar només un augment de 6 pessetes, que cobraven arbitràriament algunes d'elles. Un secretari del governador i capità de la Guàrdia Civil, curiosament, va fer una relació només de les persones nascudes fora de Catalunya. La vaga va durar una altra vegada més d'una setmana i les treballadores no van tornar a la feina fins al 25 de febrer. Les autoritats franquistes es van veure sacsejades i el dictador Francisco Franco va visitar la fàbrica, un any després: el 20 de maig de 1947, oficialment per inaugurar l'edifici d'una nova secció de teixit de la fàbrica. Però des de l'Ajuntament es va dir cínicament que «Estas industrias que os ofrecen medios de ganaros el pan de cada día son también obra de hombres...». Amb un pobre llenguatge, es venia a a dir que, si hi havia lluita de classes, el règim estava disposat a restablir un nou ordre i una nova justícia, i que fossin solidàries amb el «porvenir» de la pàtria. Populisme en estat pur.

La historiadora Gal·la Garcia, autora del llibre *En veu de dona. La Fàbrica Nova de Manresa*, la valora així: «En perspec-

tiva i després d'haver llegit d'altres aportacions sobre el tema apuntaria que va ser una vaga molt destacada, la primera en importància, tret de sortida i punt d'inflexió perquè d'altres treballadors es veiessin també amb cor de fer vaga per assolir les millores que necessitaven. Van veure que era possible poder anar en contra del sistema establert». A més, «com que les treballadores de la FN van guanyar, la propaganda de la premsa clandestina va donar força al moviment vaguístic». Sobre el paper decisiu de les dones en el conflicte assenyalava els tres factors claus que així ho demostren: «En primer lloc, la presència massiva de dones treballadores a la FN, que van liderar la protesta; en segon lloc, la infravaloració del risc, concepte de Rita Thalmann, en el sentit que les autoritats franquistes no entien que les dones poguessin emprendre i liderar la vaga, creien que les seves accions eren espontànies; en tercer lloc, el moll de l'os de la protesta, un sou digne i unes millors condicions de treball bàsiques per sobreviure. Tenint en compte que les dones havien d'assumir el paper de ser les garants de la família i el sosteniment de la llar, amb el sou que cobraven no ho podien fer». També referma que no és una vaga política sinó contra la carestia de la vida, pel que fa «al seu esclat o inici», «una altra qüestió són les conseqüències posteriors dels anys 1946 i 1947 d'una gran efervescència política a Catalunya». Aquestes accions, «donen ales al moviment clandestí, que començava a valorar la possibilitat de la fi del franquisme, que no es va produir».

Causes

L'historiador i mestre Joan Adam, el 10 de desembre de 1988, en una conferència al Centre d'Estudis del Bages i en un article de 1989 a la revista *Dovella*, assenyalava que va ser la primera vaga general durant el franquisme, que va servir d'exemple perquè les vagues s'estenguessin durant la primavera i la tardor a d'altres ciutats industrials. I proposava una diversitat de causes: de generals, que afecten la deprimida indústria catalana, d'altres inherents a la situació econòmica i social de les classes treballadores durant els anys quaranta, i d'altres localitzades en l'àmbit manresà, que n'expliquen l'origen a la ciutat. Re-

La Fàbrica Nova a l'esquerra i la del Remei a la dreta en una foto aèria dels anys trenta (Arxiu Comarcal del Bages)

Detall nocturn de la Fàbrica Nova

marcava que el 1946 hi ha un procés de devaluació del poder adquisitiu amb un increment continuat del cost de la vida i amb un mercat negre –amb increments de preus de fins al 1.000% respecte del preu legal–, al qual s'ha de recórrer davant la manca de productes bàsics i la seva mala distribució. Malgrat que la vaga es va iniciar el 25 de gener, durant tot aquell mes s'havia produït a la fàbrica un procés reivindicatiu que cal analitzar com a pròleg de l'aturada. Les restriccions elèctriques de la postguerra, ara estudiades per Xavier Bosch, provocaven aturs continuats puntuals del procés productiu que havien de ser

recuperats fora de l'horari de torn, per no perdre part del salari. Això incidia en la pèrdua d'hores extres, que eren indispensables per arrodonir el migrat salari, que era d'unes 40 pessetes setmanals en la filatura.

A Manresa i arreu, la gent cobrava en relació als preus oficials, el franquisme limitava els salaris perquè també havia limitat els preus. Resultat: la gent no calia que cobrés més i les fàbriques pagaven els mínims. Anaven a comprar amb la cartilla de racionament, però a la botiga només es podien servir els pocs productes que hi havia, és

Empresa: **TEXTILES BERTRAND GERRA, S.A.**
Sindicato a que pertenece: **Textil**
Domicilio: **Baja Beney nº 18**
Localidad: **Manresa**
Teléfono de la Gerencia o Dirección: **1.800**

Don **Pel·lix Basqueto Oliva** Director en representación de la Empresa arriba indicada, como **Director** de la misma, en cumplimiento y a los efectos de lo dispuesto en el art.º 6.º de la Circular 560 de la Comisaría General de Abastecimientos y Transportes de fecha 27 de marzo de 1946.

CERTIFICO: Que las personas incluidas en la presente relación son obreros y subalternos dependientes de esta entidad y familiares de los mismos que figuran en las fichas de esta Empresa a efectos del pago de subsidios y seguro de enfermedad, titulares todos ellos de las Tarjetas de Abastecimiento de Tercera Categoría, que se reseñan.

N.º de orden	TITULAR			Sexo	Tarjeta de Abastecimiento		Cuaderno de hojas complementarias		Pertenencia con el libro o subalterno de la Empresa	Fecha o fecha de nacimiento o fallecimiento de la Empresa
	Nombre	Primer apellido	Segundo apellido		V.º	N.º	V.º	N.º		
1	José	Jamón	Juan	V	B	211.445	V	881.488	titular	14'31
2	Mariano	Barda	Martínez	V	AL	50.721	V	881.489	titular	15'
3	Florencio	Ciarró	Albert	V	B	209.083	V	881.490	titular	15'
4	Florencio	Ciarró	Palau	V	B	209.083	V	881.491	hijo	-
5	José	Barda	Rais	V	AL	50.724	V	881.492	titular	15'
6	Antonio	Argemí	Guieu	V	B	190.454	V	881.493	titular	15'
7	Carlos	Morera	Movira	V	B	198.083	V	881.494	titular	14'31
8	Manuel	Borrell	Vila	V	B	187.343	V	881.495	titular	14'31
9	Ana María	Borrell	Sánchez	H	B	187.349	V	881.496	hija	-
10	Juan	González	Obrador	V	B	216.238	V	881.497	titular	14'31
11	Petrocinio	Caus	Barceña	H	B	216.239	V	881.498	esposa	-
12	Jaime	Serra	Puñill	V	B	195.215	V	881.499	titular	14'31
13	Enriqueta	Serra	Val	H	B	195.217	V	881.500	hija	-
14	Adela	Serra	Val	H	B	195.218	V	881.501	hija	-
15	António	Borrell	Sánchez	V	B	187.346	V	881.502	titular	14'31
16	José	Tapies	González	V	GH	218.887	V	881.503	titular	14'31
17	Ana	Martínez	Hernández	H	-	200.410	V	881.504	esposa	-
18	Antonio	Tapies	Martínez	V	GH	218.879	V	881.505	hijo	-
19	Juan	Macià	Vila	V	B	198.540	V	881.506	titular	14'31
20	Francisco	Vila	Valle	H	B	198.539	V	881.507	madre	-
21	José	Clayá	Jola	V	B	178.278	V	881.508	titular	14'31
22	Angela	Sold	Matarredona	H	B	178.280	V	881.509	madre	-
23	José Ramón	Ponga	Herrero	V	B	186.288	V	881.510	titular	14'31
24	Gonzalo	Sánchez	Galera	V	B2	245.704	V	881.511	titular	14'31
25	Teleford	Morera	Macbevarria	V	B	180.667	V	881.512	titular	7'07
26	Miguel	González	Gil	V	B	219.356	V	881.513	titular	7'07
27	José	Pelay	García	V	B	202.053	V	881.514	-	7'07
28	Antonio	Barreda	Macribano	V	GH	77.932	V	881.515	-	8'51
29	Miguel	Hernández	Quirós	V	B	186.355	V	881.516	-	8'51
30	Juan	López	Castro	V	B	202.705	V	881.517	-	15'60

(1) En los beneficiarios menores de 2 años, se prescindirá de consignar sexo, poniendo una E (infantes).

Llista certificada dels treballadors de l'empresa per a la Comisaría General de Abastecimientos y Transportes, per distribuir els fulls complementaris de la cartilla de racionament. Gràcies a aquesta llista sabem que, el 15 de juny de 1946, a la FN hi havia 1439 treballadors, dels quals el 79,7% eren dones.

a dir, tot i el dret a comprar dos quilos de pa, sovint en podien servir un. Així doncs: no hi havia sortida. Però, com que la gent sabia que es podia comprar pa en altres llocs, tres vegades més car, però més bo, sense additius, ho feien. El problema era que amb els diners que es guanyaven a la Fàbrica Nova i a la resta de tèxtil no hi arribaven. Així, tot i que els preus oficials no pujaven, els preus efectius augmentaven molt en el mercat negre o estraperlo. La gent no podia

comprar prou dins del racionament a preu oficial, i havien de completar l'alimentació amb productes que pagaven caríssims al mercat negre. D'aquesta manera, treballaven tota la setmana i no podien arribar a menjar. Quan arriben a aquest límit, el desembre de 1945 i el gener de 1946, la situació és insuportable i les treballadores diuen prou.

Expansió de la vaga

Entre febrer i març, després de les dues

vagues de Manresa, el moviment de protesta va afectar Sabadell, Terrassa, l'Hospitalet, Palamós i Barcelona, que també reivindicaven augments salarials i millores en el racionament. La vaga més significativa, va ser la de Mataró, ciutat especialitzada en el gènere de punt i també amb molta mà d'obra femenina, que va començar a Can Minuell, entre el 23 i el 26 de març de 1946.

L'episodi més conegut de tot aquest moviment, però, va ser la vaga per l'augment del preu dels tramvies de Barcelona del 1951. Cap a 1952 es va acabar oficialment el racionament de productes alimentaris i el 1958 les restriccions d'energia elèctrica.

Conseqüències

Els esdeveniments de gener i febrer de 1946 van ser tan transcendents que van comportar una reacció immediata del règim. En primer lloc, el desplaçament a Manresa del governador civil per fer-se càrrec de la situació, però després, amb una ofensiva legal, amb el decret llei de 15 de març de 1946, la circular núm. 560 de la Comisaría General de Abastecimientos y Transportes del 27 de març i amb la llei del 6 d'abril del Ministeri de Treball, que ordenava la creació d'economats. Amb el governador Barba Hernández es va aconseguir un augment efectiu dels salaris, amb l'esmentat plus de carestia de vida i amb la millora del racionament en espècie, amb els fulls complementaris de la cartilla de racionament, que seran recollits en la circular de la Comisaría de Abastos.

Potser la conseqüència legal i econòmica més important va ser la llei de creació d'economats del 6 d'abril que, en un exercici d'hipocresia típic de les dictadures, reconeixia implícitament la situació de misèria i fam de la majoria de les famílies i intentava resoldre-la amb una nova regulació dels preus dels productes bàsics en unes botigues més econòmiques adreçades als col·lectius laborals més perjudicats per la misèria. Així, la llei permetia la creació d'aquests economats a les empreses de més de 50 treballadors dels municipis urbans i industrials, en empreses dels sectors alimentari, siderometal·lúrgic, fusta, tèxtil, cuirs i pells, construcció, trans-

El general Franco, d'esquena saludant els germans Bertrand, Eusebi, l'hereuet i Joan (Arxiu Comarcal del Bages)

ports i pesca marítima. La intenció de la llei era mitigar el malestar pel preu dels productes de primera necessitat i prevenir les vagues, arreu d'Espanya.

La hipocresia consistia en el fet que les autoritats coneixien amb detall la situació de la població en relació al mercat negre i l'augment dels preus, com es veu en els butlletins desenals de la Jefatura Superior de Policía de Barcelona que es conserven en l'arxiu del Govern Civil, mentre que la censura del règim forçava a amagar aquesta informació en la premsa. Aquests informes tenien apartats específics per a la indústria tèxtil i altres sectors com la mineria, així com informacions extretes de confidents afins al règim en els diferents mercats, sovint amb referències concretes a Manresa. Per aquest motiu, pensem que el governador civil es va avenir a pactar amb les representants de la massa obrera manresana. D'altra banda, els responsables de la delegació local d'Abastos eren plenament conscients de les trampes que es feien al voltant del racionament, de manera que sovint publicaven anuncis a la

Comitiva de la visita de Franco davant la nova nau de telers. D'esquerra a dreta Fèlix Busquets; Josep Casador, representant de la Fàbrica Barcelona; el dictador Francisco Franco; Eusebi i Joan Bertrand; l'alcalde Joan Prat Pons; i José Antonio Suanzes, ministre d'indústria (Arxiu Comarcal del Bages)

premsa local avisant dels productes que arribaven a la ciutat i advertint els botiguers contra les trampes i corrupteles més corrents, com no especificar prou bé el preu dels productes, escatimar la quantitat que tocava a cada família o lluitar contra l'adulteració de determinats aliments, sobretot el pa i l'oli.

Finalment, les autoritats locals del règim van controlar exhaustivament el repartiment dels fulls complementaris a les cartilles de racionament i durant els mesos de maig i juny de 1946 van ordenar a totes les empreses que omplissin unes declaracions o certificats en els quals consten el nom de tots els treballadors, el dels familiars i altres persones que depenen d'ells en cada cartilla i el salari o jornal diari de cadascú. Aquesta documentació, amb un volum ingent d'informació que permet fer un retrat amb gran detall de l'economia local del moment, es troba a l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Manresa.

Al capdavant, per a les treballadores del tèxtil, els escassos salaris i les dificultats d'abastament eren dos vessants del mateix problema. En aquestes vagues les treballadores es presentaven davant de les autoritats –alcalde, governador civil, cap de la guàrdia civil– com a dones que volien alimentar les seves

famílies. Presentar-se com a mares era una forma de legitimar la protesta i de ser escoltades dins un règim que reduïa el seu paper social a esposes i mares i no les vinculaven amb organitzacions obreres antifranquistes. Això no vol dir que no hi haguessin comissions com a la fàbrica Bertrand Serra, que estaven formades per treballadores de diferents seccions d'una empresa.

Simbòlicament, l'episodi es va acabar amb l'arribada de Francisco Franco a Manresa el 1947, que va incloure una visita a la Fàbrica Nova i la inauguració de la nova nau de teixit amb els dos germans Bertrand vestits d'etiqueta amb jaqué. En el seu discurs va fer referència a la importància de l'empresa com a generadora de riquesa i llocs de treball i a la necessitat de la negociació amb les autoritats en cas de conflicte. De fet, Tejidos Bertrand Serra era un dels grups empresarials tèxtils més grans d'Espanya i aleshores creixia a bon ritme, amb inversions constants en espais i tecnologia, que van convertir en pocs anys el recinte industrial de la Fàbrica Nova en un dels més destacats del tèxtil de Catalunya i Espanya. Pel que fa al dictador, i com a mostra de la importància de les vagues de 1946, encara després de molts anys associava el nom de Manresa a la «ciudad de las huelgas», com recorda Joan Adam.

El paper de la premsa

La vaga va tenir una certa cobertura mediàtica per part de la premsa de l'època, sobretot entre l'editada en la clandestinitat. Era l'etapa més repressiva del règim, encara regida pel decret-llei de Premsa de 1938, que permetia sancionar «todo escrito que, directa o indirectamente tienda a mermar el prestigio de la Nación o del Régimen, entorpezca la labor del Gobierno en el nuevo Estado o siembre ideas perniciosas entre los intelectualmente débiles», tal i com va reconèixer Gabriel Arias-Salgado, ministre d'Informació i Turisme entre 1951-1962, en definir segons ell el paper de la premsa així: «España está en guerra y el periódico no puede ser concebido sino como un soldado más». El decret-llei convertia el periodista en «apóstol del pensamiento y de la fe de la nación recobrada a sus destinos [...] digno trabajador al Servicio de España». L'onada repressiva no va ser puntual ni exclusiva dels anys de guerra, sinó que va tenir una dramàtica persistència: l'estat de guerra decretat el juliol de 1936 no va ser derogat fins al 7 d'abril de 1948, i el decret-llei de Premsa de 1938 va estar en vigor fins al 1966.

El 1946, l'estat utilitza la premsa per als seus objectius, la controla, determina quants i quins diaris han d'existir, quins són els directors, quins temes han de tractar i amb quin enfocament. Sovint, això significava donar a tota la premsa un contingut unitari pel que fa a l'enfocament dels problemes comuns i l'assoliment dels ideals *nacionals*. Es veu clarament com en la premsa oficial de l'època la vaga i les millores aconseguides mitjançant la protesta no van quedar reflectides. La premsa franquista tenia interès a minimitzar-ne l'impacte i no fer propaganda dels guanys assolits pels obrers manresans, raó per la qual l'única re-

ferència al conflicte en els mitjans oficials va ser una nota que es repeteix paraula per paraula en diversos diaris, com *El Correo Catalán* del 31 de gener, *La Vanguardia* de l'1 de febrer i el *Diario de Barcelona* de l'1 de febrer, fet que indica que va ser dictada per l'autoritat governativa.

La nota porta per títol *Normalidad laboral* i indica que «superada la fricción laboral que interrumpió durante algunas horas la normalidad del trabajo, éste ha recobrado su eficiencia en todos los turnos de la industria merced a la afortunada intervención sindical y a la colaboración indudable que, por encima de sus diferencias, han encontrado en ambos sectores litigantes. Aun cuando el roce de puntos de vista no alcanzó en ningún momento calidad de conflicto propiamente dicho y ni siquiera llegó a manifestarse durante dos jornadas completas de trabajo, la reanudación de éste total y absoluta ha producido natural satisfacción en nuestra ciudad».

En paral·lel al relat oficial del règim, les publicacions impreses lluny del control vigilant del règim franquista eren fortament perseguides, però alhora suposaven la cristallització de les diferents lluites del moviment opositor al franquisme. La primera premsa editada era manuscrita i és de suposar que es va utilitzar per ajudar a organitzar la vaga manresana, tot i que encara no s'han pogut localitzar proves manuscrites, fet que no en descarta la utilització durant la revolta. A continuació van aparèixer les publicacions escrites a màquina i més endavant la premsa clandestina editada en multicopista, que permetia una distribució més ràpida entre centres obrers com la Fàbrica Nova. Alguns pocs formaven part de la CNT i van intentar la difusió de la premsa cenetista a la fàbrica. A la premsa clandestina s'hi afegien les organitzacions sindicals i els partits polítics, que faran arribar publicacions emblemà-

tiques com *Treball*, portaveu del PSUC, *Solidaridad Obrera*, de la CNT, o la revista *La Batalla*, editada pel POUM. Són diverses les publicacions obreres editades en la clandestinitat que esmenten a les seves pàgines la vaga manresana, que és sovint posada d'exemple i de referència: *Solidaridad Obrera* (núm. 16), *Las Noticias* (núm. 4), *La Batalla* (núm. 5, 6 i 7), *Treball* (núm. 14), *Lluita* (núm. 44), *Quaderns del Comunisme* (núm. 5), *Espana Libre* (núm. 8), *Mundo Obrero* (núm. 1) i *Mujeres antifascistas españolas: boletín publicado por la Unión de Mujeres españolas* (núm. 10) van fer referència directa a l'aturada vaguística de Manresa.

El número d'abril de *Solidaridad Obrera* fa servir d'exemple el cas de l'aturada manresana per incentivar el moviment obrer arreu del país: «Debemos adoptar en los lugares de trabajo una actitud digna en defensa de los intereses de los trabajadores, dando la tónica de seriedad, ejemplo de entereza, resucitar, en una palabra, aquel espíritu rebelde, aquella hombría que presidía antaño todos nuestros actos... Los movimientos huelguísticos de Manresa, Tarrasa, Sabadell, Barcelona, etc., son la expresión de un proletariado que empieza a despertar de un letargo en que le sumió el terror gubernamental. Son los primeros chispazos organi-

FIBRACAT

POSSIBLEMENT EL MILLOR INTERNET DEL MÓN

 internet
  fix
  mòbil
  televisió
  futbol

www.fibracat.cat 1711

zados de rebeldía, usando la táctica de acción directa, fruto de los largos años de lucha encuadrados en la organización libertaria». El mitjà portaveu de la UGT de Catalunya, *Las Noticias*, també eleva el cas manresà a exemple a seguir pel moviment obrer: «El ejemplo de combatividad demostrado por los obreros de todas esas empresas de Barcelona, Mataró, Manresa, Cornellà, Hospitalet, etc., debe servirnos de estímulo para hacer que la movilización de los obreros alrededor de sus reivindicaciones inmediatas, pero también por el hundimiento del franquismo, sea un hecho a la menor brevedad posible. Y estrechamente ligada a esta lucha, velar porque la más ardiente unidad presida toda acción».

Unitat reclamada pel PSUC, a través de *Treball*, en un paràgraf que també posa en valor el rol de la dona en la vaga de Manresa: «Les dones hem demostrat, amb les nostres accions diàries de descontent, l'odi que sentim pel règim actual, tant al carrer com en els llocs de treball i sobretot en aquest temps, amb les vagues plantejades a Barcelona i arreu de Catalunya, car hem estat les dones les que amb més força les hem realitzat. A Mataró, a Manresa, a Barcelona com per tot arreu,

totes unides vàrem protestar per la manca de racionament i ens llençàrem al carrer, assolint allò que demanàvem». *La Batalla*, del POUM, també situa l'aturada de Manresa com un punt d'inflexió arreu del territori: «Las recientes huelgas de Manresa, Sabadell, Terrassa i Mataró, han galvanizado el cuerpo sangrante y hambriento del pueblo español. Las repercusiones inmediatas se dejarán sentir en Barcelona».

L'hemeroteca de la Biblioteca Pública Arús mostra el paper clau de la premsa clandestina a l'hora d'amplificar la connexió de la vaga general de 1946 a Manresa, que es va estendre ràpidament pels centres industrials de la província de Barcelona. La demostració més palpable, paradoxalment, és la declaració del governador civil, datada del 5 de febrer, desmentint les diferents notícies que circulaven: «[...] sí quiero hacer público que estoy dispuesto a sancionar algunos casos de evidente mala fe en la propalación de los mismos. La tranquilidad y normalidad en Barcelona y su provincia son hoy completas, negarlo o desvirtuarlo equivale o pretender suscitar un clima artificial de inseguridad lo que, además de punible, puede resultar peligroso para quienes lo intentan».

proletaris de tots els països, uniu-vos

treball

N.º 8 (Nova època) Organ central del Partit Socialista Unificat de Catalunya - 3 de Març 1946

Treballadors catalans: A la lluita! A la vaga!
Per l'augment de salaris. Per l'abaratiment i millorament dels queviures. Per acabar amb el terror franquista. Seguim el magnífic exemple dels obrers de Manresa, Mataró, Barcelona i llurs comarques

L'heroica classe obrera catalana, la classe més conscient, més combativa i més activa, la que amb més energia ha lluitat contra el franquisme, car ells son un instrument del franquisme per canalitzar l'esforç i l'acció de la classe

LA MARITIMA, ROCALLA, LA FARGA, FUNDICIONS ESCORZA, i tantes altres

Incrementar la lluita, fer que la terra hispana cremi els ungles dels seus botxins, marxar cap el darrer combat victoriós!
Així liquidarem la sinistra maniobra del fet consumat!
Així guanyarem la batalla de la pau!
Així serem dignes fills de la nostra Pàtria!
(Joan Comorera)

PROLETARIOS DE TODOS LOS PAISES: UNIU-VOS

LAS NOTICIAS

N.º 14 (Nova època) Organ central del Partit Socialista Unificat de Catalunya - 20 de Jellol de 1946

DONES DE BARCELONA! DONES DE CATALUNYA!
Dempeus totes contra els botxins i afamadors falangistes! Demanem, exigim l'oli, producte de la nostra terra. Més pa, més arroc, més racionament. No podem resignar-nos a morir de fam. No permetem que s'enviïn els nostres queviures a l'estranger!

AL REAPARECER DE NUEVO

Después de un largo tiempo de silencio, LAS NOTICIAS, órgano de la U. G. T. en Cataluña vuelve a la luz pública con el fin de...

Las magníficas acciones últimamente vividas, deben ser intensificadas con la acción conjunta de toda la clase obrera

Las acciones que simultáneamente se han ido sucediendo en todo lo que va del presente año en diferentes empresas de Barcelona y pueblos limítrofes, acciones...

PROLETARIOS DE TODOS LOS PAISES: UNIU-VOS

treball

N.º 14 (Nova època) Organ central del Partit Socialista Unificat de Catalunya - 20 de Jellol de 1946

DONES DE BARCELONA! DONES DE CATALUNYA!
Dempeus totes contra els botxins i afamadors falangistes! Demanem, exigim l'oli, producte de la nostra terra. Més pa, més arroc, més racionament. No podem resignar-nos a morir de fam. No permetem que s'enviïn els nostres queviures a l'estranger!

l'espill

LLAR D'INFANTS, PARVULARI I PRIMÀRIA

**PREINSCRIPCIONS
15 AL 24
MARÇ**

Informació
al telèfon
93 877 31 19

PORTES OBERTES

Visites concertades. Truca'ns!

DIVENDRES 5 de març a les 17:30 h

DISSABTE 6 de març a les 10 - 17 h

DIVENDRES 12 de març a les 17:30 h

DISSABTE 13 de març a les 10 - 17 h

Visita'ns a:

www.escolaespill.cat

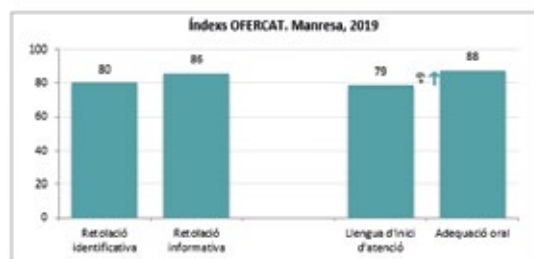
Carrer Sant Joan 51-59 · Manresa · escola-espill@xtec.cat

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68
Tel. 93 872 17 07 · manresa@cpnl.cat
www.facebook.com/SLCdeManresa

El català, majoritari en la retolació dels comerços de Manresa

El català és la llengua amb més presència en la retolació comercial de Manresa (57,4%). Els rètols ambivalents, que es poden llegir tant en català com en castellà, i els que no tenen contingut lingüístic representen el 28,2%. D'altra banda, més del 95% del rètols informatius s'ajusten a la Llei de Política Lingüística. Són dades destacades de l'estudi que

la Direcció General de Política Lingüística i el Consorci per a la Normalització Lingüística han dut a terme a Manresa en el marc del programa Ofercat.

Tots els índexs (s'exclouen del càlcul els ambivalents) tenen valors alts, com ara els de la llengua d'adequació oral (88 punts) i la retolació informativa (86 punts), seguit de la retolació identificativa (80). L'índex lleugerament inferior és el que correspon a la llengua d'inici d'atenció al públic (79).

L'índex de la retolació informativa ha sofert una evolució positiva. El 2001 tenia un índex de 78 punts i ara n'obté un de 86. En el cas de la retolació identificativa, per contra, s'ha produït un retrocés, ja que passa de 86 punts, el 2001, a 80. Aquest fenomen, també present en altres ciutats, es deu a l'increment en els darrers anys de les marques i franquícies on no hi ha genèrics en el rètol i sovint el nom d'aquestes marques és amb altres llengües.

**LABORATORI
D'ANÀLISIS
CLÍNQUES
ANTONI
NOGUERAS**

Mossèn Jacint Verdaguer, 40
Tel. 93 873 34 47 · Manresa

PINTURES LAMINATS DECORACIÓ

MARCS MIRALLS OBRA GRAFICA

Mel. 13 · 08241 MANRESA. Tel. 93 872 65 58

Fax. 93 872 85 93 eltallerscp@gmail.com

Momar Gaye

Gàmbia

Marta Cárdenas

**«Sempre intento fer coses per mi mateix.
D'ençà que soc a Manresa no he perdut el temps»**

Em dic Momar Gaye i vaig néixer a Gàmbia, tot i que he passat la major part de la meua vida a la regió de Kaolack, al Senegal. Allà combinava els estudis de l'escola amb una petita feina en un restaurant. Sempre m'ha agradat aprendre i hi anava a ajudar.

Als quinze anys, després de la mort del meu pare, vaig decidir que volia deixar-ho estar. La mare s'havia quedat a Gàmbia i no tenia ningú que em pogués ajudar econòmicament. Viure a l'Àfrica sense el suport dels pares és molt difícil, així que el meu cosí em va proposar provar d'arribar a Espanya.

Vaig fer camí des del Senegal fins a Tànger amb cotxe, juntament amb contactes del meu cosí que ja coneixien el camí. Em van dir que a la platja agafaríem un vaixell, però era tot mentida. Es tractava d'una canoa petita de plàstic on havíem de cabre dotze persones. Jo era el més petit, tenia setze anys. Va ser un viatge molt dur, però vaig aconseguir estar tranquil perquè l'aigua és un terreny que conec: Gàmbia és plena de rius, no pots entrar al país sense tocar l'aigua i això em va donar seguretat. El nostre punt d'arribada va ser la localitat de Tarifa, des d'on ens van traslladar a Alcoi i seguidament a Barcelona, on vaig viure uns quants dies al carrer. Jo no volia viure en un centre, volia viure sol, tota la meua vida he viscut sense els meus pares i no volia vigilància i control. Però vaig conèixer un home de Gàmbia que em va dir que no podia seguir així i em va portar a la policia i ells a Can Grau. Des de llavors he viscut també a Puig-reig, al centre d'acollida Al Amal.

Les ganes d'estudiar em van portar a Manresa, on vaig començar un Programa d'Inserció Laboral d'auxiliar de vendes. PIL Bages em va aconseguir un habitatge i visc amb tres companys que vaig conèixer a Can Grau. Junts sortim a jugar a futbol quasi cada dia i això m'ha permès conèixer més gent i crear ambient. De fet, vaig fer una amiga jugant al Congost amb la qual practico el català. M'agrada molt aquesta llengua, no he parat d'estudiar-la d'ençà que vaig ar-

ribar perquè tenia molt clar que volia aprendre a parlar amb la gent, perquè sense parlar no pots fer res. Agraïxo tot el que he viscut perquè ara conec quatre llengües, que em permeten viure on vulgui sense tenir por, moure'm sense vergonya i tenir l'oportunitat de preguntar sempre les coses que m'interessen. He après al llarg de la vida a no dependre de ningú i sempre intento fer coses per mi mateix. D'ençà que soc a Manresa en cap moment he perdut el temps, he enllaçat estudis que m'han agradat i em sento realitzat.

La cuina és l'únic àmbit que tinc pendent. És una de les meves passions des de petit i m'ha acompanyat sempre. Quan vivia al Senegal m'ensenyaven cuina europea, em deien que l'africana la podia aprendre mirant la mare cuinar. Així que en arribar aquí ja estava familiaritzat amb la gastronomia i la veritat és que m'encanta. Tinc moltes ganes d'estudiar el grau de Cuina a la Joviat. De moment he fet el certificat professional de serveis de restaurant i ara vull trobar una feina, per poder ajudar la meua mare, que continua a Gàmbia.

FÈIEM

FEM

FAREM

Polítiques feministes

8 DE MARÇ

Dia Internacional de les Dones
La lluita era, és i serà **fem**inista

#8M #DiaDeLesDones
www.diba.cat/diadones

Diputació
Barcelona

Relleus 'en cuesta' des de l'Agulla (el Cogulló de Cal Torra)

Josep M. Mata-Perelló / Josep Girabal Guitart
(Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central)

Aquesta vegada tractarem d'unes formes de relleu que veiem des de molts llocs del Bages mirant cap a ponent; un seguit de muntanyes que semblen tallades del mateix patró; totes tenen un perfil asimètric, amb un vessant de fort pendent i el ves-

sant oposat de pendent suau. La foto que encapçala aquest escrit va ser presa des de la zona del parc de l'Agulla, però es podria haver fet des de molts llocs, ja que aquestes muntanyes són ben visibles des de Manresa, centre i est del Bages, i fins i tot des del Moianès i el Lluçanès. Són fàcils d'identificar vistes de lluny però no tant quan hi som al mig, si no és que pugem a llocs elevats. Aquestes formes tenen el nom de relleu *en cuesta*, un terme geomorfològic procedent de la llengua castellana i que forma part del vocabulari geomorfològic sense traducció, ja que aquesta expressió té caràcter internacional i és de les poques del llenguatge geomorfològic que té el nom internacional en una llengua llatina.

A finals del període Eocè i principis de l'Oligocè el centre de Catalunya formava part d'una gran depressió sense sortida al mar que arribava fins a Navarra. A la zona que ens ocupa els rius que baixaven de les muntanyes que hi havia al sud anaven aportant sediments a les parts baixes de la conca, normalment argiles i sorra fina, però en certes èpoques l'aigua arribava amb força i arrossegava grans quantitats de grava i posteriorment continuava la sedimentació argilosa. El gruix total de sediments acumulats durant milions d'anys va ser de centenars de metres. Amb el pas del temps els sediments es van consolidar, les argiles es van convertir en margues poc consistents, les sorres en gresos i la grava en un conglomerat dur. I en un procés lent però persistent tota la depressió es va anar elevat, guanyant altitud, però més intensa cap al sud:

on ara hi ha Montserrat va pujar més que el centre del Bages, de manera que els estrats, que s'havien format horitzontals van quedar lleugerament inclinats en direcció nord-oest.

Fa uns 15 milions d'anys les aigües de la vella depressió es van obrir camí cap al mar, es va formar el primitiu Llobregat, es va acabar la sedimentació i va començar l'erosió, que continua ara mateix. Les aigües de pluja van anar erosionant aquell gran gruix d'estrats lleugerament inclinats, de forma més ràpida on els terrenys eren tous, però quan quedava al descobert un estrat de roca dura, aquest protegia els nivells menys consistents de sota. El resultat és la formació dels relleus *en cuesta*, amb les zones més altes coronades per estrats de conglomerats mentre que les més baixes estan excavades en margues. Un exemple d'aquest tipus de relleu ben conegut dels manresans és Collbaix, on el gruixut estrat de conglomerat que aflora al cim ha estat el responsable de la forma d'aquest turó. Aquest cim manresà es pot veure a la dreta de la fotografia que encapçala l'escrit; la resta de cims que s'hi veuen estan repartits entre diversos municipis del Bages i algun de l'Alta Anoia. El més alt és el Cogulló de Cal Torra (881 m). També són ben visibles el Puig del Coll, la Punta de Palomes, la Pòpia del Montgròs i el Coll de Gossem. A la pàgina web *El medi natural del Bages* podeu trobar una fotografia panoràmica retolada amb els noms dels relleus *en cuesta* més remarcables, vistos des de Manresa.

Situació geogràfica: Zona sud-occidental del Bages, Alta Anoia. **Situació geològica:** La zona forma part de la Depressió Geològica de l'Ebre. **Importància geològica:** Aquest és un bon exemple d'una de les formes de relleu més freqüents arreu del món. **Materials geològics:** Els estrats durs solen ser conglomerats, mentre que entre els més tous predominen les lutites (margues) i també gresos. **Edat de la formació:** Els materials d'aquesta zona es van dipositar aquí entre l'Eocè superior i l'Oligocè inferior, fa entre 37 i 28 milions d'anys. **Curiositats:** La paraula *cuesta* en castellà té l'avantatge de diferenciar *pendent de litoral*; en canvi, en català, *costa* significa totes dues coses, i el mateix passa en la francesa *côte*.

El joc del telèfon ambiental

Ignasi Cebrian

El 97% dels científics climatòlegs pensen que l'escalfament global, la crisi ambiental, és deguda a l'activitat humana (la contaminació per diòxid de carboni provocada per la crema de combustibles fòssils). Hi ha un clar consens

dels científics en relació a aquest tema. Aquest pensament és coneixement que surt de l'aplicació del mètode científic sobre els fenòmens que s'esdevenen en els sistemes terrestres: atmosfera, hidrosfera, geosfera i biosfera. És a dir, aquest pensament es basa en fets contrastats per milers de científics. Una minoria no pensa això, però. Minoria moguda sovint per interessos molt concrets, normalment econòmics o per simple ignorància.

Si el percentatge de científics que estan d'acord amb l'afirmació esmentada és gran, la cobertura que en fan els mitjans de comunicació d'aquest coneixement està notablement esbiaixada. Un 70% dels mitjans inclouen punts de vista escèptics al respecte. Pocs donen una cobertura adequada al rigorós coneixement aportat pels científics que han publicat els seus resultats en revistes de referència. Aporten incerteses sobre si els humans són o no els responsables de tot plegat, quan és del tot evident que ho som. Si ens sembla que els mitjans estan del tot equivocats, només falta veure quina és la percepció ciutadana, del públic, al respecte. Un 75% dels ciutadans no està convençut, no veuen clar que les causes de l'escalfament global siguem els humans. Com és possible? Alguna cosa hem perdut pel camí.

Vistos aquests percentatges, es pot dir que alguna cosa falla en el sistema comunicatiu que fa que la informació no arribi de la manera més objectiva possible als ciutadans. Sembla el joc del telèfon, oi? Si amb temes tan evidents i clars, que es basen en el coneixement científic, hi ha aquest biaix, imagineu-vos amb els temes que sorgeixen de simples opinions partidistes i interessades. Com deu ser la desviació respecte de la veracitat dels fets en aquests casos? Cal afegir que hi ha mitjans de comunicació tradicionals i no tan tradicionals, les xarxes socials, que es dediquen a escampar autèntiques mentides ambientals, ara anomenades *fake news* (notícies falses), que no es sustenten en cap realitat científica contrastada. Això tampoc

Un paisatge fals (*fake*) o real de Montserrat?

no ajuda a percebre més objectivament l'estat del nostre entorn. La complexitat de les notícies ambientals ens hauria de posar en alerta. Escoltar segones i terceres opinions contrastades com quan volem un bon diagnòstic mèdic.

**«He tingut el privilegi de fer
d'investigador i he descobert
que fer de docent m'apassiona»**

JOSEP BIOSCA MUNTS

Jordi Sardans
Fotos: Francesc Rubí

Enginyer tècnic industrial, professor i investigador associat de Geologia i Cartografia Geològica de l'EPSEM (UPC Manresa), ja jubilat. Va ser conservador de Paleontologia del Museu de Geologia Valentí Masachs, del qual actualment és col·laborador voluntari. Investigador rigorós, és l'autor de la nova vitrina del Museu: *Fòssils i canvi climàtic*.

De sempre t'han interessat les ciències naturals aplicades a la comarca?

—Sí. És una qüestió innata de predisposició, un dels principals valors humans i una gran plataforma de desenvolupament. Com més recerca fas, més l'estimes. He fet conferències divulgatives sobre la formació geològica de la muntanya de Montserrat i he ajudat gent a interpretar com s'ha format. Pel que fa a Collbaix, podem dir que és una muntanya conseqüència d'un desmantellament erosiu, no de plegament. Es tracta d'una estratificació gairebé horitzontal sense deformar i els vessants són el producte del desgast erosiu. La plataforma rocosa de dalt ha actuat de marquesina o barret pro-

tector contra l'erosió. A la zona n'hi ha uns quants més de colls i tots tenen el mateix perfil: una zona plana al capdamunt i un talús inclinat d'uns 60 graus.

Nova vitrina

—Com valores l'exposició *Fòssils i canvi climàtic* de la nova vitrina?

—Molt positivament perquè hem continuat la labor investigadora del doctor Masachs i és una satisfacció personal enorme perquè les investigacions d'anys enrere estan cristal·litzades en aquesta vitrina. Donem renom a la Politècnica i abordem la temàtica del canvi climàtic que, després del coronavirus, és el que crida més l'atenció de les persones.

—Com defineixes la vitrina?

—Té quatre cares o aparadors, un d'ells amb pupitre amb les explicacions en codi QR. Dins la part central persisteix

el sistema de grades envellutades, amb el contingut adient. Crec en la polivalència dels tècnics i vaig muntar el moble amb els elements metàl·lics. Hi ha materials didàctics explicatius i es recullen fòssils determinats. En una exposició monogràfica s'han escollit elements biòtics –que els tenim fòssils– per relacionar-los amb vius actuals per fer veure que al temps geològic hi ha hagut canvis climàtics. O sigui, éssers biològics, plantes o animals que van viure en èpoques geològiques passades els comparem amb els d'avui, en l'aspecte o la distribució geogràfica. Fòssils del Bages, paradoxalment, avui dia es troben al sud-est asiàtic o en d'altres latituds. Moltes d'aquestes espècies han evolucionat, però la família és la mateixa. A causa dels canvis climàtics o corrents marins, moltes d'aquestes espècies han emigrat cap a un altre lloc: és el cas de la palmera *nypa*. Hi ha dos blocs: els actuals, que són elements de planta assecats, dins d'un full d'herbari o col·lecció de plantes, i els fòssils amb forma de pedra, descoberts a la Catalunya Central, fruit d'un treball científic amb el doctor Via, amb un mapa geològic i la situació de les troballes. Una vitrina compara manglars actuals amb els fòssils i una altra la seva anatomia. Hi ha fitxes d'identificació i taula dels temps geològics.

Museu de Geologia

—Què va significar per a la ciutat la creació del Museu, 40 anys enrere?

—Per al món de l'ensenyament, un recurs per als professors de Secundària. Hi tenen una aula oberta que serveix perquè hi passin una gran quantitat d'escolars, visitants i gent interessada. Però, tot i això, encara per a molta gent el Museu és un desconegut. Per al públic en general està obert els diumenges al matí d'11 a 14 h. I també es fan visites convingudes.

—El Museu porta el nom de Valentí Masachs, mort també fa 40 anys. Què n'opines del científic?

—És la meua figura paradigmàtica de la ciència i el meu mestre. Malgrat l'existència efímera, em va deixar un encarrilament prou potent per arribar on soc. Ara em dedico a ordenar tota la documentació dispersa que estic reunint en un ampli fons, organitzat per temàtiques: notes, manuscrits, dibuixos, figures originals, esbossos i projectes dels itineraris geològics que

es van publicar just després de mort. Hi ha veritables incunables. La seva documentació és molt gran, amb treballs científics inèdits de Geologia, que tenen un redactat francament poètic. Les seves publicacions són la base del coneixement geològic del Bages. Va estudiar Ciències Naturals a la Universitat i se'n conserven els apunts de botànica, mineralogia, anatomia de plantes, zoologia d'animals inferiors, invertebrats... El vaig tenir de professor a l'institut Lluís de Peguera i més endavant quan va inaugurar el Museu de Geologia em va proposar fer-hi tot d'activitats, amb una temàtica que m'atreia i agradava.

—Quines són les principals activitats del Museu?

—Mantenir-ne la vida, amb accions constants per donar una aplicació pràctica als fòssils que tenen una doble utilitat: geològica i biològica. Un fòssil havia estat un ésser viu al seu moment i n'havia representat la biodiversitat. Ara ja no, però sí en d'altres indrets. Explicar per què passa és molt didàctic. A més de les visites convingudes, el Museu fa dues exposicions monogràfiques anuals, assessorament i ajut als ensenyants i escolars.

—Com et va néixer la passió per la Paleontologia?

—Va sorgir de l'època en què vaig fer la Preparatòria amb el senyor Vidal, al Lluís de Peguera. Fèiem excursions a les Coves del Toll o la Font de la Cura, a Navarres. De petits buscàvem fòssils i encara ho faig ara, no ja com a col·leccionista sinó com a científic. Aquesta passió em venia també del privilegi de l'observació de l'entorn on vivia. Quan feia primer de Batxillerat, anava a la mina del turó del castell de Puigterrà, al refugi antiaeri de la Guerra Civil, amb galeries per amagar-s'hi. Els nans hi fèiem excursions furtives a l'hora del pati o quan plegàvem. Agafàvem pirita i alguns fòssils: un company va

trobar un fragment de pinça de cranc, la vaig ensenyar al doctor Masachs, que se la va quedar i ara està al Museu.

Valentí Masachs

—Valentí Masachs va ser decisiu en la teua formació geològica?

—Sí. Al juny de 1980, Masachs m'admet de voluntari per treballar al Museu de Geologia, però al novembre d'aquell any va morir i els seus col·laboradors Mata, Sanz i Porta em van acollir. A partir d'aleshores segueixo el llegat acadèmic de Masachs a la ICHN i al Museu Geològic del Seminari de Barcelona (MGSB) on em vaig presentar al seu director, mossèn Via. Vaig estar a totes les universitats (UB, UAB, UdG) on hi havia el ressò de Masachs i vaig contactar amb professors i investigadors com el doctor Villalta, que em van facilitar la formació en matèria geològica fins avui dia. La influència i el prestigi de Masachs em van obrir les portes al món de la Geologia. Els caps de departament a l'EPSEM sempre m'han facilitat la feina, de docent o d'investigador (Segarra, Rubió, Riba...) Actualment jubilat, torno a la situació del començament i soc acollit per part dels responsables de l'àrea de Mines, David Parcerisa i Pura Alfonso. He tingut el privilegi de fer d'investigador gràcies a totes aquestes circumstàncies protagonitzades per gent de les universitats i les institucions catalanes, i he descobert que fer de docent m'apassiona.

—Quins són els fòssils més importants de la comarca? I el més singular de Manresa?

—Des del punt de vista geològic són com les lletres de l'abecedari de la història geològica de la terra. El contingut fòssilífer dels estrats ens indica l'època geològica on som de manera bastant precisa i l'edat relativa d'aquells terrenys, mentre l'absoluta es calcula amb mètodes radioactius. Si trobo ossos de dinosaure, vol dir que estem a l'era secundària; si trobo nummulits o dinerets, a

la terciària. Ara entenc que la pinça de cranc millor que la tingués en Masachs que jo, perquè en aquells moments estava confeccionant el full geològic de la zona de Manresa i tenia contactes amb diversos científics d'arreu. Uns fòssils són datadors estratigràfics en l'aplicació pràctica i d'altres expliquen l'evolució geològica dels éssers vius. Al Bages, els fòssils de més valor estratigràfic són els nummulits i, pel que fa als vertebrats, les restes d'elefants de les terrasses fluvials dels rius Llobregat i Cardener.

—Els orígens bagencs ens retornen al doctor Masachs, oi?

—Òbviament. Els treballs del doctor Masachs sobre les terrasses fluvials del riu Cardener a Manresa, publicat el 1940, amb el seu mestre Solé Sabarís, i l'any 1953 *Aportación al conocimiento de la cronología de las terrazas fluviales del NE de España. Un valioso documento paleontológico*, amb JF de Villalta Comella, que és un reconegut paleontòleg català, que conjuntament amb el doctor Miquel

diàmetre de pocs centímetres que són testimonis analitzats al laboratori, com a prova de datació. Pel que fa als mètodes de datació relativa, tenim l'exemple dels dinosaures que sabem que són més vells que els nummulits i aquests més que l'elefant de Puigberenguer. A disposició del públic també hi ha una Taula Cronostratigràfica internacional, amb edats, estatges i subestatges. En el cas dels terrenys del subsol de Manresa, sabem que pertany a l'eocè, dins el bartonià i té uns 37,8 milions d'anys. Els pegats quaternaris o graves són més recents perquè estan sobre terrenys més antics: al nord del Bages són pràcticament de l'oligocè, més moderns que els del sud. Hi poden variar en deu milions d'anys. A orient i occident també hi ha una certa variació.

—Com definiríem la geologia de Manresa?

—A l'era Terciària, entre 55 milions d'anys enrere fins avui dia, el territori era dominat pel mar, amb una entrada de l'Atlàntic. Va ser mar a l'era Primària,

sedimentàries de l'era Terciària, sense estructures de deformació importants, però en algun lloc fallades. En l'àmbit local hi ha alguns esfondraments que afecten els edificis però no el substrat profund, sinó que són superficials. També podem dir que són roques sorrenques i gresos, entremig dels quals hi ha passades de conglomerat. Hi ha lutites o roques argiloses, poc compactes, formades per grans finíssims. En alguns llocs hi ha calcàries que són molt competents i sedimentàries, als Tres Salts, i també n'hi ha sota el Pont Vell.

—Com és el subsol de Manresa?

—És una barreja de roques competents o consolidades i dures, sorrenques, amb d'altres d'incompetents, soltes, que acostumen a ser llimoses o argiloses. A sota la Seu hi ha un banc de roca competent que és d'on prové el nom de Sobrerroca. En canvi les balmes que van per sota Sant Ignasi són de roca incompetent, mostra del subsol de la ciutat, on es poden observar escarpaments o esvorancs que han permès obrir pas al riu Cardener i deixen veure els estrats del subsol. Aquest té molts metres de fondària i es podria arribar als 30 o 40 de profunditat, amb nivells de la sal potàssica. Dels passeigs en algunes ciutats de Catalunya en diuen *rambles*, rieres de poc recorregut que desemboquen de seguida al mar o en un altre riu principal. A Manresa, la *rambla* del passeig de Pere III va des d'una cota alta a la Bonavista fins a una de molt baixa que arriba al costat de la Farinera. Sota el Passeig, hi ha una canalització del torrent de Predicadors, com a la Via de sant Ignasi que drenava l'aigua que venia des de la Pujada Roja fins al costat del Pont Vell.

«L'actual canvi climàtic és el resultat d'una activitat humana poc respectuosa amb el medi ambient»

Crusafont van ser els fundadors de la Paleomastologia a Catalunya. El fòssil més singular de Manresa que es conserva al Museu de Geologia Valentí Masachs és la defensa de l'elefant que es va trobar el 1957 a la gravera del Puigberenguer, i el seu queixal, que és un molar, amb un gran valor estratigràfic i científic, ja que determina l'espècie, d'uns 600.000 anys, aproximadament. Sabem que només menjava vegetals. El 1960 es va trobar un altre elefant meridional en un solar del carrer Navarra, i el 13 de juliol de 1936, el primer fòssil d'elefant també al Puigberenguer, tot i que es va esmicolar.

37,8 milions d'anys

—Com ho feu per saber l'antiguitat de les troballes?

—Ja està predefinida en el mapa geològic publicat per l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, on està datat prèviament el terreny geològic per saber l'edat que té. Un dels sistemes actuals de la física és el carboni 14, que ens proporciona la datació absoluta dels materials, però que només val per a les restes amb contingut orgànic fins a 50.000 anys i s'apliquen només a l'Arqueologia. Hi ha molts indrets de Catalunya on a les parets rocoses es veuen uns forats d'un

terra a principis de la Secundària, mar a la Terciària i terra des de finals d'aquesta fins ara. Ha evolucionat molt lentament, perquè cal tenir en compte que la unitat del temps geològic és el milió. A l'era Terciària surt per plegament el Pirineu en ajuntar-se dues plaques terrestres antagonistes i els terrenys depressius del voltant han passat de ser mar a llacs interiors. Manresa estava dins l'aigua, per això hi trobem fòssils marins. Quan el llac es va taponant sorgeixen els terrenys vermellencs del nord del Bages. Manresa està a la zona de trànsit entre el mar i el continental; per tant, al límit de les formacions marines. A sobre continua una sedimentació amb un ambient continental, circumstància molt favorable perquè les sals quedessin cobertes de material argilós a sobre i no es dissolguessin.

—Quines són les principals roques i on es localitzen?

—Sedimentàries, ígnies i metamòrfiques. Les sedimentàries provenen de l'arranjament, transport i erosió d'altres roques preexistents, per exemple les graves d'una terrassa fluvial. Formen faixes o estrats. L'actual geologia de Manresa està formada per roques

Dinosaures

—Per què van desaparèixer els dinosaures?

—La teoria més acceptada és per la caiguda d'un meteorit de grans dimensions a la Península del Yucatán durant el Cretaci Superior o era Secundària, amb un impacte atmosfèric bestial que va destruir el seu hàbitat. Va causar un gran efecte hivernacle i l'atmosfera de la Terra va quedar a les fosques durant decennis. Sense fotosíntesi de les plantes, els herbívors es van quedar sense menjar, igual que els carnívors, fins a arribar a la catàstrofe. Es van extingir després de 200 milions d'anys, com també els vertebrats marins anomenats ammonites.

—Quina és la influència dels humans en el canvi climàtic?

—Nosaltres l'accelerem. Té una forta relació amb l'activitat humana, però al llarg del temps geològic els canvis climàtics també s'han esdevingut d'una manera natural. Aquests es produeixen de forma gradual en una escala de temps que comprèn milions d'anys. Per contra, l'actual canvi climàtic succeeix dins d'un període de temps extremadament ràpid, resultat d'una activitat humana poc respectuosa amb el medi ambient.

Pandèmia

—Com ha influït la pandèmia en l'activitat diària de l'Escola?

—De forma nefasta. Impartir docència a distància minva la qualitat de la comunicació d'una manera ostensible. El fet de portar mascareta distorsio-

na l'expressió verbal i que s'entelin les ulleres és un gran problema. Les classes virtuals no em convencen, però sort n'hi ha hagut de les noves tecnologies i dels sistemes de comunicació a distància que permeten fer videoconferències.

—Per què la mineria, tan important al Bages, va de baixa?

—En primer lloc, pel cost de l'explotació per damunt de les vendes. I també per qüestions geotècniques com la profunditat del jaciment, ja que les condicions de treball tant per a les persones com per a les màquines es tornen impossibles, perquè la temperatura augmenta un grau cada 33 metres. A Cardona havien arribat gairebé als 900 metres, amb temperatures de 40 i 50 graus. I, què en fem del runam?

—Què és el Geocamp?

—Geologia de camp. És una pàgina web adreçada als ensenyants i als alumnes de Geologia. Hi ha propostes d'itineraris i punts d'interès geològic d'arreu de Catalunya que brinden excursions per la zona i eines didàctiques per accedir-hi.

—Com valores la teva etapa d'enginyer industrial?

—Va ser molt positiva perquè feia de gust la feina i m'hi vaig guanyar la vida d'una manera distesa. Vaig aprendre i ser creatiu amb les tasques que se m'encomaven. A l'Oficina Internacional de Patents i Marques hi ha una dotzena de documents de patents innovadores fetes per mi. En remarcaria els 23 anys a l'empresa DOGA, en dues etapes de deu i tretze anys.

el perfil

Josep Biosca Munts neix a la Clínica de Manresa el 4 d'agost de 1952, però és fill de Sant Joan de Vilatorrada, on viu. El pare, Modest, de Fonollosa, va ser adjunt a direcció a Maquinaria Industrial (MISA). L'avi matern controlava una granja avícola i la central elèctrica del Salt de cal Canals del curs del Cardener, «on pescava carpes, perquè el riu era viu i bullia de vida» i va viure vacances i caps de setmana en aquest entorn natural i rural. D'aquí sorgeix el seu amor cap a les ciències naturals. La mare, Anna, modista i mestressa de casa. Té dos germans: el Francesc Xavier, mestre a Barcelona, i l'Àngel, que treballa a Vilardell i Purí de Santpedor. Comença els estudis a l'escola de pàrvuls del col·legi Font, de Sant Joan de Vilatorrada. Fa la Preparatòria al Lluís de Peguera amb el senyor Vidal, on estudia fins el Preuniversitari. «Al Peguera obtenia les notes més altes en Ciències Naturals. Els meus pares no estalviaven recursos perquè els tres germans tinguéssim mitjans per culturitzar-nos». Ha treballat en l'àmbit industrial i l'acadèmic. Enginyer tècnic industrial per la UPC de Terrassa el 1974, ha estat en diverses empreses industrials del Bages, començant per la Maquinària Industrial, en l'època del director Bailach, on tenia com a cap de l'Oficina Tècnica Onofre Boqué. Després va treballar a IVI d'Artés. Passa a DOGA, SA del Baix Llobregat, en les seccions d'enginyeria de projectes i d'Oficina Tècnica. «He d'agrar a la família Garcia com a empresaris, la confiança que van dipositar en mi». Els darrers anys va ser responsable de patents, propietat industrial, legalització i normativa CE i de productes industrials fins a la jubilació. Té dos fills, fruit del seu matrimoni amb Neus Clop, l'Anna, llicenciada en traducció i interpretació, i el Jaume, que treballa a l'Oficina Tècnica d'Iberpotash.

Des de 1982 ha exercit de professor associat a l'Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Manresa (EPSEM), en

l'àrea d'Enginyeria Tècnica de Mines, en el departament d'Enginyeria Minera i Recursos Naturals, avui departament d'Enginyeria Minera, Industrial i de les Tecnologies d'Informació i Comunicació (TIC). Actualment és jubilat a la UPC Alumni Premium. Des del juny de 1980, quan es va fundar el Museu de Geologia Valentí Masachs, com a unitat estructural de la UPC, n'ha estat encarregat de l'Àrea de Paleontologia, atès el seu vincle amb la Institució Catalana d'Història Natural (IEC) de la qual és soci i hi havia ocupat diversos càrrecs, com president del grup de Manresa o membre del consell directiu a Barcelona. Jubilat, hi continua com a col·laborador voluntari. Pel que fa a la investigació és coautor de diverses publicacions científiques de caire internacional, dins l'àmbit de la recerca paleontològica, entre les quals destaquen *The Tertiary Sirenia of Catalonia* (1989); la descripció d'una nova espècie de fòssil, amb David Parcerisa: *Oliantaria riberai n.gen.n.sp., une Oculidae sigulière du Bartonien (Éocène moyen) de Catalogne (Espagne)*, publicada a *Geodiversitas* (2013). Ha participat en l'organització de diversos simposis sobre l'ensenyament i divulgació de les ciències geològiques, tant en l'àmbit universitari com el d'ensenyament secundari, i ha obtingut el premi compartit GEOCAMP – Distinció Jaume Vicens Vives de la Generalitat de Catalunya (2010). És membre col·laborador del Grup de Prehistòria del Solsonès, on ha estat autor dels informes geoarqueològics de campanyes d'excavació, publicades a les Memòries d'Excavació Arqueològica de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Ara ha incrementat la seva activitat com a assessor, divulgador, conferenciant i conductor d'activitats pedagògiques a escoles, associacions i entitats culturals, per ajudar al coneixement de les Ciències de la Naturalesa dins l'entorn de Catalunya. Forma part de la xarxa internacional d'investigadors al portal *Research Gate*.

"LA SAGRERA" nucli antic de Sant Fruitós

Autor: Joan Carrió Grau

Tècnica: Aquarel·la

LA "TIRALLONGA DELS COSSOS SANTS"

Quan els homes de la meua edat érem petits; jugàvem a la tirallonga dels Cossos Sants. Era un joc molt senzill: qüestió de formar una llarga fila ("la tirallonga") donant-los les mans, i anar amunt i avall del carrer o pati bo i cantant:

*La tirallonga dels Cossos Sants,
xics i grans,
tots són sants:
santa "Ignès", sant "Frictós",
sant Maurici gloriós!*

(En dir "gloriós" final, que es feia cridant una mica més, ens deixàvem caure asseguts a terra).

Si anàvem d'excursió a Sant Fruitós de Bages, o algun altre lloc ens trobàvem amb quitxalla d'aquest poble, ells cantaven:

*Manresans,
lladres, pillos i gormands,
que heu robat els Cossos Sants;
santa "Ignès", sant "Frictós",
sant Maurici gloriós!*

A nosaltres, la gent gran ens ensenyava a replicar-los:

*Forasters,
putiners, que els tenieu en galliners...*

Extracte: Franquesa, T.; Recasens, J. (1984). *Coneguem la Sèquia. Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa*

Les dones seguim aquí

Amb motiu del Dia Internacional de la Dona, aquest 8 de març les dones tornaran a reivindicar el seus drets en nom del feminisme. Per aconseguir la igualtat plena encara falta molt de camí per recórrer i l'hem de recórrer junts.

Judit Montón

Pot semblar una fal·làcia que el primer de maig celebrem el Dia del Treball i, per altra banda, el 8 de març commemorem el Dia de la Dona Treballadora. La història del 8-M va començar el 1857, quan centenars de dones d'una fàbrica tèxtil van manifestar-se pels carrers de Nova York per denunciar les precàries condicions laborals i l'escletxa salarial respecte dels homes. L'actuació policial va comportar la mort de 120 dones i arran dels fets es va fundar el primer sindicat femení. El 1909 es va commemorar per primera vegada el record d'aquella lluita i, un any després, es va establir com a dia internacional. La lluita feminista, però, ve de més lluny. La necessitat d'igualtat entre les persones, independentment del seu gènere, ha estat uns constant al llarg de la història.

Aina Torné, ballarina, pedagoga i emprenedora, remarca la celebració del 8-M perquè «el dia de l'home és sempre». Considera que és important que les dones tinguin un espai de visibilitat. Aquest és també un dels motius de la creació del seu projecte *Ca la Figa*, la llibreria feminista oberta recentment al cor del barri antic de Manresa. D'altra banda, l'escriptora Zulima Martínez lamenta que homes i dones «malauradament encara no estem al mateix nivell». I tot i reconèixer que «treballem cada

dia per la igualtat», la infermera Cristina Cruz, regidora de Dona i Igualtat, comenta que el Dia de la Dona és un moment en què es fan més visibles les desigualtats que pateixen les dones.

El feminisme, cosa de totes i tots

El feminisme, entès com a igualtat amb drets i llibertats entre els homes i les dones, pot semblar encara una utopia, amb una visió plural. Torné destaca que «cada dona té la seva pròpia vida, condicionada socialment i culturalment de maneres diferents per la societat». Aquest moviment reivindicatiu, segons Martínez, «no va en contra de res ni de ningú, ja que el feminisme només té sentit com a eina per *empoderar* les persones i neix de la necessitat de posar en valor la feminitat». Totes tres coincideixen a subratllar que el feminisme, tot i estar centrat en les dones, comprèn tothom.

En la societat patriarcal en què vivim, encara han de canviar moltes coses. Les eines més efectives per dur a terme una revolució són l'educació i la visibilitat. La primera és essencial per aconseguir una societat amb mirada crítica i igualitària. La segona serveix per evidenciar tot el que hem après i després. Cal qüestionar les convencions i les construccions socials, els rols i els gèneres, entre altres aspectes. Torné posa l'èmfasi en el debat: «S'ha de poder parlar de tot i que cadas-

cú doni el seu punt de vista per tal d'anar teixint entre tots i totes vies de solució».

L'educació, base del canvi

Una bona educació des de petits és imprescindible per a un futur més just. Per aconseguir-ho, cal que tothom faci el pas cap a una societat igualitària. Martínez, que també exerceix la docència al grau d'Educació Infantil de la FUB, assenyala la importància «d'educar els futurs docents per donar-los eines, estratègies i informació a fi de potenciar la seva mirada crítica». Per a Cruz, educar en la igualtat és necessari «perquè els més petits interioritzin que els homes i les dones som iguals». I afegeix que les escoles no són l'únic àmbit responsable de l'educació: «També hi ha les iniciatives de formació impulsades per l'Ajuntament i els mateixos mitjans de comunicació».

Torné fa referència a un engranatge de tres eixos per parlar de l'educació: escola, família i societat. Els infants passen moltes hores amb els seus mestres i professors i cal que aquests els donin eines per formar-se amb valors feministes, però no tot el pes ha de recaure en la docència. Les famílies també han de treballar per «difuminar els rols». Com a infermera de Pediatria, Cruz destaca que la societat tendeix a tractar els nomenats en funció «d'allò que tenen entre les cames» i subratlla que «la conciliació familiar és clau per trencar amb els

Aina Torné a la llibreria Ca la Figa

Zulima Martínez, escriptora

estereotips». Segons Martínez, «els rols han d'estar definits per la complementarietat, prescindint del gènere».

Al llarg de la història ha quedat demostrat que el patriarcat s'ha imposat sobre les dones i les ha relegat a tasques no menys importants com tenir cura dels fills i de la casa. La societat ha acceptat les imposicions patriarcal com a normals. Caldria diferenciar entre habitual i normal. Que a la porta de l'escola hi hagi majoritàriament mares i àvies esperant per recollir els infants és habitual, però no es pot normalitzar. Aquest és un exemple de tants de la manca de conciliació en les feines domèstiques. La població també necessita reeducar-se i anar progressant cap a una societat més justa i igualitària en tots els àmbits.

Dones i literatura

Llegir és una de les millors maneres d'aprendre. En aquest context, cal llegir per ampliar fronteres. Moltes dones, durant molts anys, van haver d'amagar-se

sota un pseudònim masculí o enfrontar-se a la censura en les seves publicacions només pel fet de ser dones. Actualment, cada cop hi ha més iniciatives que en recuperen les obres i les visibilitzen. Torné insisteix en la necessitat que a les escoles i els instituts es llegeixin llibres escrits per dones per «augmentar la riquesa literària i formar joves crítics».

Martínez no creu en una sola manera d'entendre la literatura feminista: «Hi ha llibres escrits per dones molt masculistes i literatura escrita per homes amb mirada feminista». Cruz considera que la literatura feminista és útil per «crear referents». Per a Martínez, calen llibres atractius per als joves i que l'oferta sigui àmplia i plural, per tal que la «mirada de l'ésser humà acabi convergint en el mateix: la necessitat de viure en igualtat i amb respecte».

Aquest 8-M

Mentre hi hagi desigualtats, cal reivindicar-se. L'existència del 8-M continua

sent malauradament una necessitat en ple segle XXI. A més, Cruz posa l'accent en el fet que, en moments de crisi com l'actual, les desigualtats encara es fan més notables. Per revertir la situació, cal que tothom s'impliqui en la formació d'una societat millor, més justa i més igualitària. Per això és molt important la coherència: «Si el discurs és un, però les accions no van en concordança, tot cau pel seu propi pes», adverteix Martínez.

Per alçar la veu a favor del feminisme, a Manresa s'han organitzat diversos actes per sensibilitzar la població de la lluita contra les desigualtats latents. Entre altres, és prevista la presentació del llibre de Iolanda Batallé, *Atreveix-te a fer les coses a la teva manera*, el taller de literatura creativa *Literatura en veu de dona*, conduït per Maria Cirera, i l'espectacle de dansa *Totes*, a càrrec de l'Esbart Manresà. Tres picades d'ullet també a la cultura, un dels sectors més castigats per la crisi del coronavirus.

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100 anys

Born, 24
08241 Manresa

Tel. 938724130
rubiralta24@hotmail.com

EDICIONS **parcir** **SELECTES**
LLIBRES PARCIR

- Àngel Guimerà, 74
- 08241 Manresa
- Tel. 93 873 38 82
- www.parcir.com
- parcir@parcir.com

**NO HI DONIS MÉS VOLTES
ARA ÉS EL MOMENT!**

REGALA UNA SUBSCRIPCIÓ AL POU

**Per només 4 euros al mes, la farem arribar a Manresa
o a qualsevol altre lloc del món!**

**TOT UN ANY D'INFORMACIÓ
MANRESANA A LA BÚSTIA**
I per només 44 euros!

Nom i cognoms _____

DNI _____ Correu electrònic _____

Adreça _____

Població _____ CP _____ Tel. _____

Se subscriu a El Pou de la gallina, de _____ a _____ de _____ per
un import de 4 euros per exemplar, que pagarà:

Titular _____

Caixa o banc _____

Codi IBAN _____

Us demano que siguin pagats els rebuts al meu nom que presentarà l'Associació Cultural **El Pou de la gallina**.

(signatura)

Retalla o fotocopia aquesta butlleta i fes-la arribar a la redacció d'El Pou de la gallina, al carrer Sobrerroca,
26, 1r. 08241 Manresa (Bages). També pots omplir el formulari entrant a www.elpou.cat

Jorba Gicos (1972)

J. S. Foto: Antoni Quintana Torres (ACB)

Fotografia de l'abril de 1972, de la façana de Cal Jorba, amb el nom del nou comprador Gicos, un gran cartell que enlletgeix l'edifici. Al costat el Banc Central i la Gestoria Garriga. Sense voreres, i a la dreta hi havia taxis. Observem dos cotxes típics de l'època: el Renault 4 i el Citroen 2 cavalls furgoneta, amb un ciclomotor antic de 50 cm3, així com el microbús vermell que tenia parada a la plaça Infants. Fanals de ferro amb capa de zinc autònoms, ja que no penjen de les façanes. A partir de 1970 els cartells de la façana de Cal Jorba anuncien propaganda de rebaixes per la liquidació general d'existències, ja que l'històric negoci es va traspasar a Industrial y Comercial, SA, amb la denominació de Jorba-Gicos, el 5 d'abril de 1971. La temporada 1971-72 es va crear un carnet de client preferent amb una bonificació d'un 5% de descompte. L'empresa andalusa va mantenir el negoci fins al 1974, quan el va cedir al grup Europrix SA. Va durar una dècada fins el 30 de juny de 1984 en què els antics magatzems Jorba van tancar definitivament. Europrix pertanyia al *holding* Europrix-Catala, participat en un 58% pel Banc Industrial de Catalunya i en un 38% pel Foment Industrial Català, ambdós del grup Banca Catalana, el 4% restant eren petits accionistes. Davant d'aquesta conjuntura i arrossegats per una forta crisi bancària, els establiments de la cadena Europrix SA van tocar fons i la fallida del grup Banca Catalana, l'any 1982, va provocar la desfeta definitiva del grup, fruit també d'una gestió defectuosa. Aquell mateix any va passar al Fons de Garantia de Dipòsits d'Establiments Bancaris fins que el juny de 1984 va presentar una sol·licitud de fallida voluntària, amb un passiu de 7.500 milions de pessetes. Els rumors que es van arribar a publicar sobre la possibilitat que una nova empresa inversora els adquiriria per formar una societat anònima laboral amb els treballadors, mai no van formar part de la realitat.

El negoci l'inicia el calafi Pere Jorba Gassó (1849-1927), que amb vint anys va comprar una botiga al carrer de Na Bastardes. Amb el seu fill Joan Jorba Rius (1869-1938) van obrir el 1904 uns grans magatzems a la plaça de Sant Domènec, coneguts oficialment com Casa Jorba, que serien el centre principal fins a la inauguració, com a empresa col·lectivitzada durant la Guerra Civil, el 21 de desembre de 1936, de la primera fase del nou Cal Jorba, al xamfrà entre

la Muralla del Carme i el carrer Nou, que ocupen el cos central. Símbol del comerç manresà del segle XX. Situat al número 25 de la Muralla del Carme, l'edifici és obra de l'arquitecte barceloní Arnald Calvet Peyronill, autor també dels magatzems Jorba de Barcelona. La construcció es va fer en tres etapes: 1936, 1943 i 1952, i és un exemple d'art déco català. Segons Antoni Fernández, extreballador de l'empresa constructora Micsa-Berau, «l'edifici disposa d'una de les millors estructures de formigó armat del Bages». A més dels aparadors, les façanes de grans finestrals estan decorades amb motius vegetals estilitzats i la principal en forma de torre està coronada per dues àguiles. L'edifici monumental culmina amb un gran rellotge que marca dos quarts i mig de sis de la tarda. Té tres sortides de xemeneies, on hi ha les torratxes. L'any 1958 es construïa l'edifici del Banc Central, justament al lloc on hi havia hagut el magnífic edifici modernista de la casa Devant, seu dels antics Magatzems Jorba.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL
Agenda, festes, anuncis, comerços, pobles, música, imatges, webs...

CINEMA. Laura Vidal

El professor de persa

Són moltes les pel·lícules que ens aporten visions diferents de la Segona Guerra Mundial i l'Holocaust, però, vistes les derives que agafa el món contemporani, malauradament no seran mai poques. *El professor de persa* explica una història petita i concreta, la d'un jueu que escapa de la mort a mans d'un escamot nazi fent-se passar per persa, ja que, al camp on serà internat, un comandant busca professor per aprendre'n la llengua. El surrealisme de la història és que el jove protagonista no té ni idea de farsi i a marxes forçades ha d'inventar un nou llenguatge, creïble per al seu alumne, per poder-se garantir una escletxa d'esperança dins de l'horror. Amb una sinopsi curiosa i interessant, el film ens endinsa en les angúnies del jove, però també crea un miratge d'aura de redempció envers el comandant que el protegeix. La fràgil complicitat que sorgeix entre els dos protagonistes és el fil conductor que arrossega la trama i el *tot s'hi val* per la supervivència genera la tensió que es manté latent durant la història. En els temps que vivim, és important dedicar una estona a la cultura que fa pensar, la que fa reflexionar, per evitar tornar a ensopegar amb la mateixa pedra; ens toca ara més que mai celebrar i defensar la diferència.

MÚSICA. Marc Vilanova

Augment d'expectatives

Per començar la tria musical del mes de març volem destacar el festival HFMN CREW FEST, programat per la tardor del 2020 i que malauradament es va haver d'ajornar per motiu de la pandèmia. Tot i el canvi de data, el cartell conserva tot el seu atractiu original incloent THE BABOON SHOW, CRIM, LA INQUISICIÓN i DEADYARD, unes bandes amb molta energia punkrocker i uns directes que estaven triomfant a nivell europeu. Serà el dissabte 6 de març, a la Sala Stroika, 21 h. Canviant d'espai, podem anar cap al teatre Kursaal, que rebrà la visita de Ramon Mirabet, que torna a Manresa per presentar el seu treball, *Begin again*, amb un accent rock, però enriquit amb multitud de diferents sonoritats (divendres, 26 de març 20 h).

ART. Maria Camp

Tactes

Dins el programa Gènere i territori, que organitza el Centre d'Art Contemporani i Sostenibilitat (CACIS) El forn de la Calç, ens arriba l'exposició *Tactes*, amb les artistes Lúcia Camprubí i Nika López. Gènere i territori és un programa de reflexió entorn del paisatge a través de la mirada de gènere i es duu a terme habitualment a partir de residències de les artistes que participen a CACIS i que ara ens presenten al Casino fins al 21 de març. Els treballs de Camprubí i López ens parlen de la relació amb l'entorn i la natura a través del tacte, en un moment –el de la pandèmia actual– de pèrdua important del contacte físic. També reflexionen, cadascuna amb el seu treball, sobre l'impacte humà en aspectes ambientals, que justament amb la pandèmia s'ha vist també reduït. Lúcia Camprubí, des del Moianès, recollida i preserva l'entorn rural que l'envolta tot buscant i identificant espècies vegetals. Nika López, per la seva banda, treballa a partir de l'experimentació amb el cos per conèixer, escoltar i entendre el paisatge. Dues maneres diferents d'apropar-se a l'entorn i el paisatge, però amb objectius comuns d'investigar entorn dels indicadors de la crisi ecològica, l'economia i els estils de vida en el paisatge i el medi natural.

VINS. Joan Sala, sommelier de Vins Alsina

Raw Mandó 2019 (Collbaix)

Estem davant d'un vi de mínima intervenció, elaborat al celler El Molí del Collbaix. Seleccionen el gra en taula de tria. Premaceració en bota vella durant dotze mesos i dotze hores en fred. Fermentació amb posterior criança sobre mares, en ou de granit per mantenir tota l'expressivitat, puresa i autenticitat del Mandó. Abans de sortir al mercat, s'ha fet una criança en ampolla de sis mesos. És una producció d'edició limitada, de 1.000 ampolles de la varietat Mandó 100%. Es fa verema manual. Sense clarificar ni estabilitzar. Per tant poden aparèixer precipitats. És molt recomanable obrir l'ampolla i decantar-la una estona abans del consum. Temperatura òptima de servei 18 °C. Nota de tast: vi de color vermell amb rivet blavós. En l'aspecte olfactiv, domini d'herbes aromàtiques i sotabosc. Es gust és fresc, gormand i el postgust, llarg afruitat. És un vi ideal per acompanyar carns blanques, però també vermelles. Igualment marida amb peixos i fruits secs. Maridatge original amb bacallà a la manresana. Pur Bages en boca!

Preu de venda: 16,50 euros

Palau del Bisbe i Jutjats

Lluís Virós. Foto: Francesc Rubí

A

la pujada de la Seu trobem aquest gran edifici públic, avui en part en desús, d'estil entre renaixentista tardà i barroc primerenc construït entre 1661 i 1685, tot i que a l'escut consta la data de 1871. L'arquitecte original va ser fra Andreu de Tarragona, cap a 1645, i hi van intervenir els mestres d'obres Joan Sancú i Pere Vidal, amb l'escultor Francesc Grau. Originàriament, era la casa de la ciutat, que després es va traslladar a la plaça Major quan es va creure que Manresa seria seu episcopal. Al llarg del temps ha canviat de funcions i s'ha reformat a fons el 1860 com a presó, per l'arquitecte Rovira i Trias; com a audiència el 1882, i el 1979 el Ministeri de Justícia ha restaurat les façanes i part de l'interior amb els arquitectes Pere Llimona i Manuel Ruiz.

És un edifici públic de caràcter monumental, sobri i elegant, amb dues façanes principals que fan cantonada. Està format per un cos principal de planta quadrangular i altres dos més petits afegits. Té planta baixa, pis i semisoterrani, i la façana principal presenta una composició unitària i simètrica, amb un ritme creat per les finestres verticals i

PER SABER-NE MÉS:

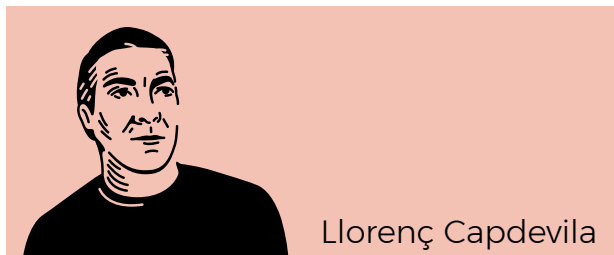
—Josep M. Gasol: «Manresa», a *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, vol. 2.

—Francesc Junyent: *El patrimoni històric i artístic (dels orígens als nostres dies)*, volum s/n de la *Història Gràfica de Manresa*, Edicions Selectes Parcir, Manresa, 1994

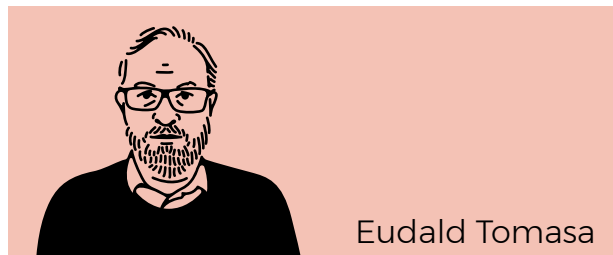
—Xavier Sitjes: «Els casals barrocs manresans», a *Bages*, any XI, núm. 125-126 (juliol – agost de 1963), p. 11.

balcons. Té un sòcol a la base i està coronat amb cornisa motllurada recta. Hi destaca el gran portal d'entrada adovellat de mig punt amb pilastres amb capitell jònic als costats i els característics elements decoratius: l'escut de la ciutat, amb tres àngels que el suporten (obra de Grau), les motlures en les obertures i la fornícula de mig punt apertxinada central al primer pis, entre dos finestrals coronats per frontons amb bustos humans. L'aspecte general de la façana està inspirat en la de la Generalitat, obra de Pere Blai. A l'interior, parcialment reformat amb una intervenció respectuosa, hi destaca una sala gòtica originària d'un edifici privat anterior.

El catàleg protegeix l'edifici integralment per la importància històrica, artística, tipològica i compositiva, i perquè és una referència del paisatge urbà del Barri Antic. És un dels escassos exemples d'arquitectura civil entre renaixentista i barroca. També és un bon exemple de reutilització i intervenció en el patrimoni arquitectònic.

Llorenç Capdevila

Eudald Tomasa

Escriure i viure

Viure *escrivint* (L'altra, 2021), d'Annie Dillard, és un llibret traduït per Alba Dedeu que, tot i les aparences, no vol ser un llibre de receptes d'escriptura creativa sinó un assaig intel·ligent sobre la vida i l'experiència d'escriure. No hi busqueu, doncs, consells, sinó experiència i reflexió. S'hi poden llegir coses interessants i veritats com temples: «Es necessiten anys per escriure un llibre, entre dos i deu anys. Menys temps que això és tan estrany que resulta estadísticament insignificant», «La paraula escrita no pot competir amb les pel·lícules en el terreny que els és propi, i no ho hauria de fer». L'assaig d'Annie Dillard és, en bona part, un striptease emocional i professional, i, a la vegada, un entramat de metàfores i al·legories sobre l'experiència d'escriure. Segons l'autora nord-americana, que, com hem dit, no té cap intenció de fer un manual sinó una peça més aviat autobiogràfica, la feina de l'escriptor manté analogies, per exemple, amb construir una casa, fer un regal, una eruga que avança, una estrella de mar que expulsa un dels seus braços, algú que puja una escala molt alta, un viatger interestel·lar, un domador de lleons, algú que vetlla un amic moribund, un llenyataire, un volcà en erupció, un pilot acrobàtic o un indi seminola que lluita contra un al·ligàtor. Diu Dillard: «Molts escriptors fan poca cosa més que seure en petites habitacions recordant el món real. Això explica per què hi ha tants llibres que descriuen la infantesa de l'autor». I, més endavant, assegura: «No entendre mai per quin motiu la gent es vol dedicar a escriure, tret que sigui perquè troben a faltar un agafall material a la seva vida».

El llibre, a més, compta amb un pròleg de Vicenç Pagès Jordà que pot ser de gran utilitat –més que no pas l'assaig de Dillard– als aprenents d'escriptor. Per escriure, diu Pagès Jordà, «no s'ha de conèixer una fórmula, sinó superar milers d'esglaons». I n'apunta trenta-nou –com en la pel·lícula de Hitchcock–, com ara «No et preguntis si vols ser escriptor. Pregunta't si escrius».

La columna de l'Aloy

Amb el Josep M. Aloy no sé si ens vam conèixer gràcies a la Fina, la seva dona, o potser pel seu germà Quim. Però sí que recordo que de seguida hi va haver una forta connexió, i crec que un fort compromís mutu. Era l'època en què em van encarregar coordinar el suplement *Idees*, de *Regió7*. L'any 1991, jo era un jove inexpert i amb moltes ganes de construir un dels millors suplementos culturals de Catalunya, i el Josep M. un home que volia eixamplar la vocació literària, sobretot enfocada cap als més joves. No pas la literatura *infantil* o *juvenil*, etiquetes que rebutjava, sinó la que servia perquè els més joves s'introduïssin en els mons imaginaris que aquesta literatura desvetlla.

Cada setmana una columna. Ens vèiem setmanalment. Comentàvem, planificàvem i em compartia amb entusiasme el que feia i el que publicava. El temps desdibuixa els matisos, un record setmanal s'amuntega sobre l'altre i genera un *megarecord* fet de petits bocins que la memòria amalgama, on el Josep M., el diari i la tensió per la publicació s'ajunten. El mateix 1991 vam poder engegar amb el Josep M. la publicació per entregues d'una novel·la de Josep Vallverdú. Es titulava *Punta de Fletxa* i la il·lustrava l'Elisabet Padró. Havia de ser l'inici d'un projecte editorial en el marc de *Regió7*, que es va iniciar el 1993 amb la publicació d'aquest llibre, però no va anar més enllà. El factòtum d'aquesta experiència va ser el Josep M. i no sé si ja en aquell moment la seva amistat amb l'escriptor era tan forta com la que tenia els darrers temps. Però el seu mèrit en aquesta aventura no li treu ningú. Quan l'any 1995, pocs mesos després que la Generalitat concedís el Premi Nacional de Periodisme al suplement *Idees*, *Regió7* va decidir deixar de publicar-lo, recordo l'enuig del Josep M. que es barrejava amb la meua frustració. Era el juliol de 1995, d'això en fa més de 25 anys. Ara que fa uns mesos que ens va deixar, quan hi penso, recordo sobretot les seves ganes de viure, l'amor pels seus i la seva insaciable curiositat. I com li espurnejaven els ulls quan visualitzava una idea magnífica!

Erques Torres

EL CUL DEL POU

NÚM. 279

AVIS I ÀVIES, NO US ACOSTEU ALS BANCS

La pandèmia ha estat l'aliada perfecte de les entitats bancàries per fer una puntada de peu definitiva a la clientela i expulsar-la de les oficines. Els clients molestes. I si són persones grans, encara que el respecte i l'educació quedin al marge, directament, destorben. De mica en mica, fusió rere fusió, les oficines dels bancs es van reduint a la mínima expressió i el tancament de seus va acompanyat de la clausura de caixers automàtics i, alhora, de ranures per introduir-hi la llibreta –la cartilla– el testimoni escrit de tota una generació del que representa l'estalvi i els moviments al compte.

Ja sabíem que el paper moriria –l'emissió de rebuts, factures i extractes, i la tramesa per correu cada cop té menys sentit en un món que evoluciona cap a la sostenibilitat. Primer, es van anar imposant les targetes –també tenen data de caducitat amb les aplicacions mòbils–, però tot plegat va massa ràpid i la deshumanització creix exponencialment. Els clients de la tercera edat han perdut els assessors i els interlocutors a les oficines, se'ls obliga a entendre's amb màquines, ordinadors o mòbils que serveixen per a tot menys per trucar per telèfon i, a més, ara, cada vegada tenen més complicat disposar d'efectiu perquè els dispensadors de bitllets s'esfumen. Com si fer-se gran no fos, ja de per sí, prou complicat.

Aquest mes amics lectors
us copio el que ara escric,
escrit per un bon amic,
un versaire dels millors
i més aguts, Jaume Aulet,
per qui jo em trec el barret.

Corrandes en són corrandes
i cançons en són cançons.
Me'n surten per totes bandes,
que hi ha hagut eleccions.

S'ha acabat l'efecte *IIIa*.
Això sí que era un suflé!
Ell i la seva quadrilla
poca cosa poden fer.

Manarà l'Aragonès.
Qui no ho veu, té miopia.
Ho ha dit clar i s'ha compromès:
referèndum i amnistia!

La Borràs i en Puigdemont
han perdut l'hegemonia.
No és hora de cap afront,
que tots junts hem de fer via.

Els quarts ja són els de Vox,
va creixent el cretinisme.
Si anem fent gaire els badocs,
no veurem que ve el feixisme.

En cinquè lloc surt la CUP.
Eren quatre i ara nou.
No us passeu quan feu xup-xup.
Només una mica i prou!

Els Comuns no giren full:
«Cal que fem un tripartit!».
Encara tenen pa a l'ull.
Que ningú mai no els ho ha dit?

Ciudadans, en perdeu trenta
i us quedeu només amb sis.
Us han fotut una empenta
d'aquelles que em fan feliç!

I què dir dels del PP?
Si aneu a aquest pas, d'escó,
no us en quedarà, potser,
ni per a l'apuntador!

Deixeu que al final secundi
el rèquiem del PDECAT.
«Qui tollis peccata mundi...».
Partit mort i soterrat.

Vigileu amb la covid,
que ara ens toca tornar a viure.
Que tremolin a Madrid!
Visca Catalunya lliure!

ELS JARDINS DE FUM

La majoria de celebracions busquen tenir un final èpic per deixar un record memorable. Un fet que a molts humans ens costa posar en pràctica quan assistim a celebracions socials que s'allarguen fins a sobrepassar el límit de les ganes. I acaben esdevenint una dura caiguda a l'abisme de la mandra i de la somnolència perquè ningú gosa posar el punt final i acomiadar-se quan toca. Les cares dels assistents en tocar fons poden esdevenir un record memorable inesperat. Un bon exemple de final memorable va ser el de la Festa de la Llum de l'any 2021, quan a les 21:21, des de 21 punts diferents de Manresa es va il·luminar la ciutat amb el llançament de focs artificials. Felicitats a Xàldiga i El Galliner, la traca sonora i visual va esdevenir un fet memorable, en part gràcies al contrast d'expectatives que havia generat el clímax precoç dels drons lumínics amb escassa bateria. Tot i que aquell espectacle de màquines voladores sí que va agradar als infants amb TEA i als gossets que no portaven auriculars ni una ingesta de pastilles considerable.

Però també hi ha finals que han de servir per oblidar, com va ser el de les festes de commemoració dels 500 anys de l'arribada d'Ignasi de Loiola. Després d'innombrables iniciatives, obres faraòniques –algues de les quals m'he

permès *espoilejar*– i tot el merder que el consistori manresà va preparar per posar la ciutat guapa i entretinguda pels suposats turistes que envairien la ciutat el 2022, l'any es va acabar. I possiblement, el primer *reality check* i veritable punt final va ser, precisament, durant la Festa de la Llum de l'any següent, el 2023. El dia que va tornar la Marxa de les Cinc Mil Canes amb la seva cinquena edició, després de dos anys de descans venint de les convocatòries de quatre gats anteriors. Sorprenentment, la marxa va tenir més participants que mai. Però aquella no era una convocatòria estàndard, sinó una crida manresana popular amb intencions lumíniques que s'havia gestionat en un xat de missatgeria, organitzat per un grup de manresans que van intentar dinamitar amb més pena que glòria bona part dels actes de celebració del 2022. L'administració esperava que fossin les creacions artístiques dels Jardins de Llum les que il·luminessin els carrers de Manresa, però, en realitat, els carrers es van encendre de flames i de la cendra de la paciència manresana. Els participants de la marxa van aprofitar les torxes per cremar totes les atraccions del parc temàtic ignasià que havien aflorat a la ciutat els últims anys. El resultat van ser uns jardins de fum que van ser aclamats per la crítica artística d'arreu del món: «una obra del poble, un *reset* necessari».

ABANS QUE SIGUI MASSA TARD

Davant la minva d'aspirants a ingressar a l'Escolania de Montserrat, deguda en part al fet que fa uns anys eren els pares qui decidien i ara són els fills, caldria adaptar el règim escolàstic als nous temps. En primer lloc, s'hauria d'actualitzar la vestimenta. Així com als centres escolars ja no s'estilen les típiques bates ratllades, tal vegada la clàssica túnica blanca es podria substituir per una dessuadora estampada amb caputxa dissenyada per Joan Avellaneda els nois i Miriam Ponsa, les noies. Perquè no té cap sentit excloure les noies pel fet que el diccionari només contempla les escolanes com una varietat de peix, també anomenat mòllera pigada. Per descomptat, l'ús de l'iphone i l'accés a les xarxes hauria de ser lliure en qual-

sevol espai del monestir i en qualsevol moment del dia i de la nit. Si als possibles escolans a més a més els restringim l'ús del mòbil, com Moreneta al seu cambril, visitable només en hores convingudes, pocs s'hi engrescaran. I tot plegat per passar-se quatre anys dalt d'una roca pelada, amb pocs contenidors per cremar i rodes per punxir; i on, malgrat la diversitat d'ensenyaments musicals que s'hi ofereix, no s'hi practica l'instrument preferit dels adolescents, que és tocar la pera. No pot ser que no s'hi pugui fumar un canutet de tant en tant, la cervesa no ragi pels Degotalls i només se serveixi tiramisú un cop al mes. Ni que la festa del bisbetó solament se celebri un cop l'any, ni que -malgrat el Virolai- a Montserrat no hi hagi roses ni morenes.

TANTA ROBA I TAN POC SABÓ

JAUME GUBIANAS

EN UNA SETMANA
PORTEM UN INTENT DE
CREMAR UN CONTENIDOR
I DOS DETINGUTS...

ENCARA QUE ENS FACI MAL,
HEM DE SER CONSCIENTS QUE
COM A CIUTAT COSMPOLITA,
JUGUEM A TERCERA REGIONAL

**LLIBERTAT
PABLO HASÈL**

JAUME GUBIANAS 2021

PATRIMONI HISTÒRIC EN VENDA

De la mà de Lluís Virós, i amb retrats impecables de Francesc Rubí, el **Pou** ja fa temps que ressenya aquells edificis que estan inclosos en el catàleg de patrimoni de Manresa. Alguns, ja siguin industrials o d'obra més civil, presenten un estat precari i, si no se'ls dona cap ús, envelleixen molt malament. Com la casa Llisach, a la cantonada entre la placeta del mateix nom i el carrer d'Alfons XII. La finca, que durant un temps va acollir l'Ateneu Popular la Séquia, està en venda per 1.200.000 euros. Me n'ha fet adonar un lector que m'ha enviat una fotografia de l'expositor de Finques Bonavista a la carretera de Vic. Mala zona, mals temps, una propietat amb, potser, massa pretensions i un Ajuntament que té massa immobles d'aquest tipus (l'Anònima, els Panyos i un llarg etcètera) que, amb l'experiència del Casino, costa una barbaritat no tant adquirir-los com recuperar-los per a l'ús públic.

NO VA PODER SER

El centre històric està com està i la pandèmia ha limitat l'activitat ciutadana. La Festa Major d'estiu ja va ser descafeïnada i la Llum d'aquest any, encara més. Al marge de la suspensió de la Fira de l'Aixada, però, algunes entitats es van esforçar a organitzar actes aprofitant la festivitat manresana, i especialment El Galliner, que com a entitat administradora va preparar l'Acció 21 21 21. La iniciativa consistia en petits castells de focs des de 21 punts repartits per tot Manresa. Un dels punts que l'entitat veia ideal era la torre de Santa Caterina. Però prop de la construcció hi ha una gossera. M'expliquen que El Galliner es va posar en contacte amb els propietaris per explicar-los que l'acció pirotècnica duraria només dos minuts i comentar-los si els semblava bé que la torre de Santa Caterina fos un dels 21 punts escollits. Però els responsables, tot i debatre-ho durant un parell de dies, al final van dir que no ho podien acceptar.

CONCURSANTS AMB INFLUÈNCIA

Una altra de les activitats organitzades pel Galliner va ser un Concurs-Kahoot per internet amb preguntes sobre la Llum i la Séquia, la vigília del 21 de febrer al vespre. L'aplicació permet el joc de diferents participants simultàniament i queden registrats els concursants. La sorpresa dels organitzadors l'endemà, en acabar l'ofici, va ser descobrir que un dels participants del concurs havia estat el secretari del Bisbe. No sabem en quina posició va quedar, però segur que l'important no era guanyar, sinó participar en el joc, sense incórrer en cap pecat inconfessable.

LA LLUM A 'LA RAZÓN'

Continuo resseguint la Festa de la Llum amb l'anàlisi d'un article de l'escriptor Javier Sierra, publicat per *La Razón* el dilluns 22 de febrer, que m'envia per cor-

E. A. HADJON • lunes, 27 de febrero de 2017

LA «MISTERIOSA
LLUM» DE MANRESA,
PATRIMONIO DE
LA HUMANIDAD

En su entrevista del 2 de julio de 1997, la Srta. Patricia Quintanilla, quien habría celebrado una de las reuniones secretas de la jema de la familia de la Monarquía, me contó que el 12 de febrero de 1972, el entonces presidente de la República, Juan Antonio Corcuera, le había invitado a un almuerzo en el Hotel de la Monarquía, en Madrid. En la reunión, Corcuera le habría presentado a un hombre que se hacía llamar "Juan Carlos", pero que ella sabía que era el hijo de la reina, el príncipe Juan Carlos de Borbón. Ella le habría dicho que él era el hijo de la reina, pero que ella no sabía su nombre. Él le habría dicho que él era el hijo de la reina, pero que ella no sabía su nombre. Él le habría dicho que él era el hijo de la reina, pero que ella no sabía su nombre.

«Cabreros del pueblecito de Monistrol fueron testigos del descenso de carrias «*lluvus misteriosas*»»

[illegible]

fundamental, sus vertientes no le dan nada por perdido. El otro que vive, con permiso de la historia, es el perfeccionista, el convencido de la línea de la marcha del lenguaje de la palabra. Los miembros de la Academia Mexicana. Por ahí, en la gran cámara que alberga al museo monasterial, donde el fundador de la Compañía de Jesús defendió sus ideas sobre la moral, la espiritualidad y desde donde él mismo, de joven, a una de las organizaciones más influyentes de la independencia de la Historia.

Solo que cuando en 1832 se crea la Academia de las Lenguas, el fundador de Dicio vive también su particular efervescencia con una enfermedad que debe ser declarada por pertenencia temporal a la UNESCO. Levan los ojos al cielo. ¿Qué pasa, ¿no? ¿Qué pasa? Están llenos de volubilidad nerviosa, reflejados y de entre ellos, el más del cielo pero el más al alcance del refugio.

Y eso que los refugios están ahí. Aguardan a que los refugios estén ahí. Aguardan a que los refugios estén ahí. ¿Qué crees si es lo que tenemos tanto no haber creído tanto a través la «misión»

reu una amable subscriptora. L'autor s'hi fa ressò de la festivitat d'aquest any, amb una barreja curiosa de tòpics. D'entrada, la titlla com una de les seves celebracions favorites en l'anomenat *corazón de Cataluña*. Una celebració que, segons ell, parteix d'un fenomen que descansa «en ese delgado hilo que separa lo natural de lo sobrenatural». En una rigorosa descripció del context històric i les trifolques entre Manresa i el Bisbat de Vic, Sierra fa emergir la figura del misticisme de la muntanya màgica de Montserrat i la Moreneta, motiu de la il·lustració. Aquesta ressenya en el rotatiu dirigit per Paco Marhuenda ens la podem agafar per dos vessants. El carrincló: crec que ni a les escoles més conservadores s'explica el *miracle* amb tanta vehemència, o pel vessant del màrqueting i la promoció turística. De fet, la tribuna acaba al·ludint al pas de sant Ignasi per Manresa. Sense fer-s'hi mala sang, jo apostaria pel segon que, al capdavant, la pela és la pela.

TRANSÈQUIA

Per cert, que, lentament, els topònims manresans relatius a la Séquia –la infraestructura clau que, amb miracle o sense va acabar sorgint després dels estira-i-arronses amb el Bisbat al segle XIV– van adaptant l'accent a la normativa actual, que coincideix amb la pronúncia manresana. I aquest any, la Transèquia ja llueix l'accent tancat... Llàstima que en el disseny del cartell no es nota gaire. De fet, el disseny el col·loca absolutament paral·lel a la tipografia de la vocal, exactament igual que en el *truc* que molts alumnes de català utilitzaven quan sabien que calia col·locar la marca a les es i les os, però no tenien clara la direcció de l'accent.

EL PROTOCOL DE GLÒRIA BALLÚS

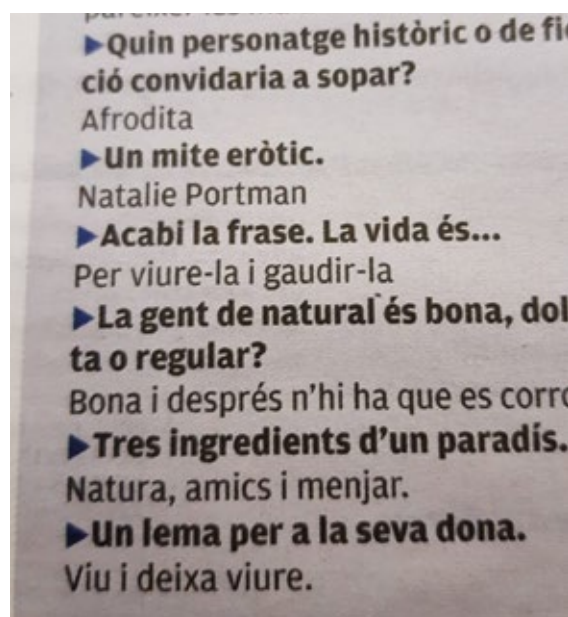
Qui sí que té ben marcats els accents és l'amiga Glòria Ballús, musicòloga i vinculada a l'Ajuntament de Manresa durant molts anys. A la xerrada que va fer el dijous 25 de febrer a l'Espai Plana de l'Om sobre *El teatre i la Festa de la Llum*, es va produir una petita anècdota. En acabar la xerrada, tot agraint l'assistència als presents, la Glòria va lamentar que l'alcalde Valentí Junyent estigués a la segona fila i no pas a la primera, on s'asseia l'actual batlle Marc Aloy. Ella mateixa, això sí, va reconèixer immediatament que li havia sortit la vena *protocol·lària* després de ser-ne la responsable durant molts a la casa gran. El bon *savoir faire* dels dos alcaldes va fer que la cosa no tingués més transcendència.

LEMA

Una lectora em fa notar una anomalia d'aquelles que de tant en tant es produeixen en tots els mitjans, en aquest cas al diari *Regió7*, que cada diumenge publica una entrevista central que inclou un qüestionari breu anomenat *Els 4 cantons*. La darrera pregunta de l'espai sol ser: «Un lema per a la seva vida». Doncs bé, la lectora em fa notar que, en l'edició de 14 de febrer, en què l'entrevistat era Albert Pujol, guardià del santuari de Queralt, la pregunta es va transformar en «Un lema per a la seva dona», a la qual l'entrevistat va respondre: «Viu i deixa viure». Vull pensar que el propòsit, sol o en parella, no deu diferir gaire.

UNA ALTRA DE CONTENIDORS

I acabo l'esbandida mensual amb una altra captura urbana d'aquestes relacions amb el tan necessari civisme que cada cop és més escàs. Un altre lector de la revista m'envia aquesta imatge feta en un portal del carrer de Santa Llúcia. La invitació a la necessitat de tancar la tapa del contenidor de la brossa no pot ser més explícita.

ROSA MARIA MASACHS, *SOUS LE CIEL DE MANRESA*

Quantes generacions de canalla vàrem aprendre francès amb la Masachs? Rosa Maria Masachs i Playà. Trenta-set cursos de llengua i civilització francesa, a cavall del Peguera i després el Pius! Només per això ja la coneix mig Manresa. Va néixer el 1948 al pis de l'àvia, a la Plana de l'Om, quan encara es naixia a les cases. Segona de tres germanes, era filla de Maria Carme Playà i aquell il·lustre catedràtic que fou el doctor Valentí Masachs Alavedra. En un ambient geològic regit pels cursos a l'Escola de Mines i l'institut Lluís de Peguera, l'ofici del pare fins marcava el temps dels estius: abans d'anar a passar els tres mesos a pagès –a Rajadell– hi havia deu o dotze dies de platja vinculats a la participació del pare en tribunals de revàlida en instituts del litoral –«com més al sud de Tarragona, millor: el iode hi és més abundant!». I bé, l'any 1966 la Rosa Maria ja és a Barcelona, on cinc anys després es llicenciarà en Història antiga i Antropologia. D'aquell temps en queda un record esportiu, quan fa part de l'equip de vòlei universitari i arriba a guanyar el campionat estatal. També participarà a la lliga oficial fins que es casa, el 1974! Però és aleshores que l'atzar la fa ensopegar amb una plaça interina a l'institut Lluís de Peguera. Una plaça... de francès! Tot va ser provar-ho –havia estudiat francès, i el francès era la llengua culta del pare, la dels viatges a la república veïna i fins la de molts dels discs de 45 RPM que compartien les germanes. I d'aquell primer pas accidental i anecdòtic en va venir tot l'ofici. De 1972 al 1986 al Peguera, començant per les classes de nocturn. Després

vindrà l'accés a càtedra i, doncs, un nou destí: 23 anys més al Pius Font i Quer! Pura perseverança, en un itinerari vital desplegat en poc més de set o vuit quilòmetres quadrats: de casa a l'institut, i altre cop a casa, amb quatre criatures i un matrimoni igualment durador. Això sí, mentrestant ha vist fondre la llengua de Voltaire, de Flaubert i Baudelaire, rellevada per l'anglès. Ella, impertèrrita, va continuar la seva oferta de gramàtica i cançons, d'intercanvis epistolars que aviat foren estades a Romans-sur-Isère, camí de Grenoble, i després a Bourg-lès-Valence, allà al costat. Aleshores, quan els Erasmus no existien i Europa encara semblava acabar als Pirineus, les seves sortides van ser sempre un glop d'aire fresc, fos des d'un institut o l'altre. Els seus darrers anys són com a cap d'estudis, i la jubilació la portarà a nous interessos: si ja dominava el francès i l'anglès, ara hi afegirà l'italià i –cinc anys de picar pedra– també l'alemany. Tot plegat, mitja dotzena idiomes: no em direu que la dona no es fa entendre! Però, i per tornar a l'esport, la Rosa Maria es va involucrar al Club Atlètic, on duia les filles. Amb d'altres pares es van preparar per poder ser jutge de pista, que era una cosa que a Manresa convenia. I posats a fer –la canalla ja no era al club– fins va esdevenir jutge nacional, i encara avui és a la junta! També ha passat pel moviment veïnal i des de la Federació va coordinar sis anys el programa Amunt, per a nois i noies que no es podien permetre un reforç escolar. El lema? «Tota pedra fa paret». Potser perquè a la base sempre hi queda un punt de geologia...

ESO
UN ESTUDI SOBRE LA HISTÒRIA I
LA LLEGENDA A LLAGOSTERA
(COSTA BRAVA).
UN PROJECTE:
TREBALLAR I GAUDIR!

EL PARE NADAL VISITA EL PILAR

PORTA MISSATGES DE PAU I D'AMOR, MOLTS OBSEQUIS I
DOLÇOS. EL VEIEM COM GAUDEIX AMB UN GRUP D'ALUMNES,
I EL SEU SEGUICI, DE LES CANÇONS NADALENQUES QUE UNES
AMIGUES SEVES VAN INTERPRETAR.

Cal·legi Mare de Déu del Pilar

P Escola **CONCERTADA,**
Escola **SOSTINGUDA AMB FONTS PÚBLICS,**
Escola **VIVA,**
Escola **IMMERSA EN EL PRESENT,... i**
Escola **QUE PREPARA UN BON FUTUR!!!**

ANEM CAP A LA LLUM!

2021

COL·LEGI MARE DE DÉU DEL PILAR

Estem treballant el **Servei Comunitari**
amb els alumnes **d'ESO**.

INFORMA'T!!!

Escriu a: **a8020309@xtec.cat**
o Telefona al **93 873 04 04**
del **C/ de Sant Joan nº 62**
de **MANRESA**

COL·LEGI MARE DE DÉU DEL PILAR

Circula amb seguretat amb un **Vehicle de Mobilitat Personal (VMP)**

Només es pot circular per les calçades i els carrils bici

No es permet circular per les voreres ni per les zones de vianants

No es permet conduir amb auriculars o parlant per telèfon, ni circular amb passatgers (només hi pot anar el conductor)

A la nit o en situacions de visibilitat escassa, cal portar llums i roba reflectant

Recorda: com amb qualsevol vehicle, la persona que condueix un VMP té l'obligació de sotmetre's a les proves d'alcohol i drogues

No oblidis posar-te el casc

Què és un VMP?

S'entén per VMP un vehicle d'una o més rodes d'una única plaça propulsat exclusivament per motors elèctrics que poden proporcionar una velocitat d'entre 6 i 25 km/h i amb seients que no superin els 54 cm d'alçada

Cal inscriure a la DGT aquells vehicles que superin els 25 km/h o que portin un seient a una alçada de més de 54 cm.

